

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนสังคมศาสตร์)

ปริญญา

พัฒนสังคมศาสตร์

สังคมศาสตร์

สาขา

คณะ

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง
อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

People's Participation in Marine Natural Resource Conservation, Koh Libong
Sub-district, Kantang District, Trang Province

นามผู้วิจัย นางสาวเครือวัลย์ นนทะเสน

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก, S.J.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์สากล สถิตวิทยานันท์, วท.ค.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์สากล สถิตวิทยานันท์, วท.ค.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน
ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

People's Participation in Marine Natural Resource Conservation, Koh Libong Sub-district,
Kantang District, Trang Province

โดย

นางสาวเครือวัลย์ นนทะเสน

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนสังคมศาสตร์)

พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เครือวัลย์ นนทะเสน 2557: การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล
ของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(พัฒนสังคมศาสตร์) สาขาวิชาพัฒนสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก, S.J.D. 141 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และ
เปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทาง
ทะเล ของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่ม
ตัวอย่างมีจำนวน 264 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม
คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่า t-test ค่า
F-test ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
ทางทะเลอยู่ในระดับสูง โดยการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าสูงสุด และการมีส่วนร่วม
ในด้านการตัดสินใจมีค่าต่ำสุด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุ รายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่
อาศัยอยู่ในชุมชน ที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน
ส่วนเพศ การศึกษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน และ ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
ทางทะเลแตกต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทาง
ทะเลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา คือ หน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน หรือหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและปลูกฝังให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของ
ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากยิ่งขึ้น เน้นการรณรงค์ การประชาสัมพันธ์ ควบคู่กับการใช้
กฎหมายเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้กับประชาชน รวมถึงเน้นการทำกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกและเห็น
คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยผ่านตามสื่อต่างๆอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

Khewwan Nantasent 2014: People's Participation in Marine Natural Resource Conservation, Koh Libong Sub-district, Kantang District, Trang Province. Master of Arts (Development Social Sciences), Major Field: Development Social Sciences, Faculty of Social Sciences. Thesis Advisor: Assistant Professor Promote Prachonpachanuk, S.J.D. 141 pages.

This research have objection for study about level of participate of people and compare personal characteristics affect participation in aquatic resources conservation of people in Koh Libong Sub-district, Kantrang District, Trang province by the survey research. A total of 264 samples were collected using questionnaires using a computer program. The statistics used in data analysis were percentage, mean, t-test, F-test for the Pearson's correlation coefficient and determine the statistical significance level of .05

The results showed that the level of public participation in the aquatic resources conservation is high. By participating in the benefit maximum and participation in decision-making has the lowest. Result of this study found that age, income, occupation time living within the community different part in the aquatic resources conservation, the different sexual education, exploitation of aquatic resources conservation as well but participation in the aquatic resources conservation is not different. And knowledge of aquatic resources conservation differences are correlated with participation in the aquatic resources conservation is no different. Statistically significant at the .05 level.

Suggest from education is a state agency or private agencies should be encouraged and cultivated the public on the importance and value of marine resources even more. The campaign focuses on public relations Coupled with the use of law to increase the understanding to the public including focus on the activities that raise awareness and appreciation of aquatic resources conservation through various media extensively and thoroughly.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สากล สถิตวิทยานันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกัญจน์ พงศ์ยี่หล้า ประธานการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลฤดี พงษ์หิรัญญ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆตลอดจนพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ และกราบขอบพระคุณคณาจารย์ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา สาขาพัฒนสังคมศาสตร์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดวิชาการความรู้แก่ศิษย์ด้วยความปรารถนาดี เสียสละเวลามาโดยตลอด ทางผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลิบงทุกท่าน ที่ได้อำนวยความสะดวก สนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และให้คำแนะนำเป็นอย่างดี ขอขอบคุณประชาชนในตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรังทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณเจ้าของตำราและผลงานวิจัยทุกฉบับ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและอ้างอิงจนทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ความเจริญงอกงาม ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอมอบแด่ บิดา มารดา ผู้ซึ่งสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้แก่ลูกด้วยความรักยิ่ง ตลอดจนครู อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยทุกท่าน พี่น้องทุกคน และเพื่อนๆ พี่ๆ พัฒนาสังคมศาสตร์ทุกท่านที่ให้อำนาจกำลังใจในการศึกษามาโดยตลอด และให้ความช่วยเหลือจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เครือวัลย์ นนทะเสน

มีนาคม 2557

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	7
แนวคิดเกี่ยวกับการความรู้	15
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน	19
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	28
ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	38
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	47
กรอบแนวคิดการวิจัย	48
สมมติฐานการวิจัย	49
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	50
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	50
กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การทดสอบเครื่องมือวิจัย	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	59
ผลการวิจัย	59
ผลวิจารณ์	96
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	108
สรุปผลการวิจัย	108
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย	115
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	116
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	117
ภาคผนวก	125
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	126
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	136
ภาคผนวก ค แผนที่ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง	
แสดงเขตหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน	139
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	141

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน	52
2	แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	60
3	แสดงค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	62
4	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง	65
5	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามรายด้านโดยรวม	72
6	แสดงข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเรียงจากมากไปหาน้อย	73
7	แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลเกาะลิบงในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามเพศ	76
8	แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลเกาะลิบงใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามอายุ	77
9	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ	79
11	แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลเกาะลิบงใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามระดับการศึกษา	80
12	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามระดับการศึกษา	82
13	แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบล เกาะลิบงใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามรายได้ ประมาณ/เดือน	83
14	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามรายได้ประมาณ/เดือน	84
15	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามรายได้ประมาณ/เดือน	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลเกาะลิบงใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามอาชีพ	86
17	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามอาชีพ	87
18	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามอาชีพ	88
19	แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบล เกาะลิบงใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในชุมชน	89
20	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	90
21	แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบล เกาะลิบงใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามการ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	92

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
22	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	93
23	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	94
24	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับ การมีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	95
25	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	115
ตารางผนวกที่		
1	แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าความเชื่อมั่น การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทาง ทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง	137

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	48
ภาพผนวกที่		
1	แผนที่ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง แสดงเขตหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน	140

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น ล้วนมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับมนุษย์เราเป็นอันมาก เช่น มนุษย์ที่มีชีวิตอาศัยอยู่ภายใต้สภาพภูมิอากาศ ศาสนา วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ และการเมืองที่ต่างกัน ย่อมจะมีอุปนิสัยใจคอ ความเป็นอยู่ แนวความคิด และแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไปด้วยความแตกต่างในทุก ๆ ด้านของมนุษย์เท่าที่เป็นอยู่ทั่วทุกมุมโลกในวันนี้ จะเป็นความแตกต่างในด้านความเป็นอยู่ หรือแนวความคิดก็ตามล้วนมีผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังกล่าวทั้งสิ้น แต่ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะ ปัจจัยแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนด แต่ผลนั้นเกิดจากการกระทำร่วมกันของปัจจัยแวดล้อมทุกอย่างที่มีตัวตัวมนุษย์เรา ในโลกของเทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นปัจจุบัน มนุษย์เราก็มีอิทธิพลทำให้สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เดิมต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน จะเห็นว่าที่ใดที่มนุษย์เข้าไปถึงสิ่งแวดล้อมที่นั่นก็จะถูกคัดแปลงแก้ไขไปด้วยเสมอจนบางครั้งการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมของมนุษย์กลับกลายเป็นผลร้ายทำลายตัวมนุษย์เอง ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์นั้น ต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การกระทำใดๆที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมย่อมมีผลตอบสนองต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ด้วยเสมอ (นิวัติ เรืองพานิช, 2540: 5-6)

ลิบง เป็นชื่อของเกาะซึ่งตั้งอยู่ในน่านน้ำทะเลตรัง บริเวณปากแม่น้ำตรังและแม่น้ำปะเหลียน ห่างจากฝั่งบ้านเจ้าไหมไปทางทิศใต้ประมาณ 2 กิโลเมตร และมีขนาดพื้นที่ใหญ่กว่าเกาะใด ๆ ที่อยู่เขตปกครองของจังหวัดตรัง เกาะลิบงที่มีฐานะเป็นตำบล ที่อยู่ในเขตปกครองของอำเภอกันตังจังหวัดตรัง. องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลิบง, 2547. ประวัติความเป็นมาของเกาะลิบง (Online) www.kholibong.go.th, 21 กรกฎาคม 2555

เกาะลิบง นับได้ว่าเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ เป็นทั้งแหล่งอาหาร แหล่งทรัพยากรทางทะเลอีกหลายชนิดที่เป็นอาหารของคนไทยแหล่งใหญ่แหล่งหนึ่งแล้ว ยังนับได้ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรทางทะเลที่มีความหลากหลายมากมาย ไม่ว่าจะเป็น กุ้ง ปลา หอย รวมไปถึงในบริเวณเกาะลิบงนี้ยังพบว่าเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญแหล่งหนึ่งของพะยูน ซึ่งนับได้ว่าเป็นสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์แล้วในปัจจุบันนี้ และยังเป็นแหล่งที่พบว่ามีทรัพยากรที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ หอยชักตีน ม้าน้ำ ปลิงทะเล กุ้งมังกร และปลาอีกหลากหลายชนิด ซึ่งนับได้ว่าเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่ประชาชนในเกาะลิบง ใช้ในการสร้างรายได้ รวมทั้งยังเป็นอาหารยอดนิยม เพราะเป็นสัตว์ที่พบได้มากและสามารถที่จะเก็บได้ง่ายสำหรับนักท่องเที่ยวและประชาชนโดยทั่วไปอีกด้วย แต่ในปัจจุบันพบว่า สัตว์เศรษฐกิจทั้งหลายเหล่านี้มีปริมาณที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเกิดมาจากการที่ประชาชนเข้าไปทำลาย โดยการจับมาสร้างรายได้ และการทำลายส่วนหนึ่งก็เกิดมาจากการทำการประมงอย่างผิดวิธี คือ การจับเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน อีกทั้งการทำลายโดยการจับในฤดูวางไข่ ซึ่งสาเหตุดังกล่าวนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลลดน้อยลงเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน

จากอดีตกาลประชาชนตำบลเกาะลิบงอยู่ด้วยความเรียบง่าย มีวิถีชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ซึ่งหากเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบัน ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตำบลเกาะลิบงมีความเปลี่ยนแปลงไป เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะเกี่ยวพันไปถึงความต้องการใช้ทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหาร ที่อยู่อาศัย และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การขยายตัวของเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งดีและร้ายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันทรัพยากรหลายชนิดลดปริมาณลง ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางที่ดิน ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลถูกจับขึ้นมาใช้ประโยชน์มากเกินไปจนเกินไป มลภาวะที่เกิดขึ้นตามแนวชายฝั่ง เช่น น้ำมันรั่วไหล ทำให้ปะการังบางส่วนตาย สัตว์น้ำหนีหรือตาย และเกิดสารพิษปนเปื้อนในน้ำทะเลและสัตว์น้ำชายฝั่งที่เป็นอาหารของมนุษย์ เป็นต้น

จากสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในปัจจุบันพบว่าเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ต่างพากันมาหาทรัพยากรไปขายเพียงสร้างรายได้ และบางกลุ่มก็มาเก็บเพื่อที่จะนำไปประกอบอาหารเพื่อที่จะรับประทานเอง โดยที่ไม่คำนึงถึงผลในระยะยาวว่า หากมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลนี้ไปเป็นจำนวนมาก อาจจะทำให้ภาวะขาดแคลนทรัพยากรทางทะเลได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนควรให้ความสนใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล การมีส่วน

ร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ทางผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนในชุมชนว่า หากเกิดวิกฤตทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมีความขาดแคลนแล้วทางประชาชนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อย่างไร และจะมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร รวมทั้งจะรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างไรเพื่อที่จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล สามารถคงอยู่คู่ชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง และเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากขึ้น และสามารถนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ได้ในทิศทางที่เหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรังโดยประชากรในการวิจัย คือ ประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณที่มีพื้นที่ติดกับทะเลมากที่สุด ประกอบด้วย ประชาชนใน

หมู่ที่ 1, 4, 5 และ 7 ของตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 755 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 264 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลิบง, 2556) โดยดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่ เดือนมิถุนายน 2556 ถึงเดือนกันยายน 2556 รวมระยะเวลา 4 เดือน

นิยามศัพท์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เพื่อกำหนดความหมายในการทำ ความเข้าใจร่วมกัน ดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นวิธีการที่บุคคลเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรมและมีความเห็นพ้องต้องกัน หรือมีความคิดเห็นเหมือนกัน และเป็นกระบวนการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน เพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมเสนอปัญหา เสนอแนวทางแก้ไข แสดงความคิดเห็น กำหนดทางเลือกหรือแนวทางปฏิบัติและวางแผน ดำเนินการในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการและปฏิบัติการตามกิจกรรมหรือแผนงานด้านการอนุรักษ์ที่ได้วางไว้หรือไม่อย่างไร รวมถึงการให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานความร่วมมือต่างๆ

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามารับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น สามารถมีทรัพยากรทางทะเลมาใช้โดยไม่จำกัดและสามารถนำทรัพยากรทางทะเลมาใช้ได้อย่างยั่งยืน

การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของชุมชน

การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างรักษา ใช้อย่างชาญฉลาดและการใช้อย่างสมเหตุสมผล โดยเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด เพื่อที่จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถใช้ได้จนถึงอนาคต

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่างๆที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติสามารถใช้ประโยชน์กับมนุษย์นำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ ซึ่งได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ พืช สัตว์ ป่า แร่ธาตุ อากาศ สถานที่นันทนาการ รวมทั้งตัวมนุษย์

ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล หมายถึง ทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเล เช่น หอยชักตีน ปลิงทะเล กุ้งมังกร ม้าน้ำ ปลาชนิดต่าง ๆ รวมถึงพันธุ์พืช เช่น หญ้าทะเลที่สามารถที่จะสร้างประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน

ประชาชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปและมีถิ่นฐานอยู่ในชุมชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรังซึ่งในการเก็บข้อมูลครั้งนี้จะเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 1, 4, 5, และ 7 ของตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลของประชากรที่เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ภายในชุมชน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นสถานภาพที่ได้รับมาตั้งแต่กำเนิด จำแนกเป็นเพศชายและเพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุเต็มบริบูรณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลเกาะลิบง โดยในการศึกษาครั้งนี้มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยแบ่งเป็นกลุ่ม คือ อายุ 18–25 ปี อายุ 26–40 ปี อายุ 41–50 ปี อายุ 51–60 ปี และอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดที่ได้รับของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี สูงกว่าระดับปริญญาตรี และอื่น ๆ เช่น ไม่ได้เรียนหนังสือ

อาชีพ หมายถึง อาชีพหลักที่ประกอบกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลานานที่สุดและมีรายได้เป็นรายได้หลักแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ประมง/เกษตรกรรม รับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ เช่น แม่บ้าน/นักเรียน, นักศึกษา

รายได้ หมายถึง รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับแต่ละเดือน ซึ่งรวมถึงกรณีไม่มีรายได้หรือไม่เปิดรายได้ด้วย

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนโดยกำหนดเป็นช่วงเวลา น้อยกว่า 10 ปี 11-20 ปี มากกว่า 20 ปี

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล หมายถึง การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลทั้งทางตรงและทางอ้อมของประชาชนในชุมชนตำบลเกาะลิบง เช่น การนำมาสร้างรายได้ ประกอบอาหาร เป็นต้น

ความรู้ หมายถึง พฤติกรรมเบื้องต้น หรือ กฎเกณฑ์ ข้อเท็จจริง ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม รวมถึงสิ่งที่พบเห็นหรือจากการศึกษาที่ผ่านกระบวนการจำการรับรู้ในเรื่องราวที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการตัดสินใจและการปฏิบัติ โดยความรู้นั้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้ เกิดจากความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางด้านวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยแยกเป็นประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
5. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา
6. เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ได้มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายความหมาย ซึ่งสามารถที่จะสรุปได้ดังนี้

ยุพาพร รูปงาม (2545: 5) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง เป็นเรื่องราวที่เกิดจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการ และ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีความจนเกิด ความคิดริเริ่มโครงการ เพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นแรก ของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการ ทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือ ในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546: 1-3) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม มีความหมายในหลายมิติ กิจกรรม เหตุการณ์ องค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งหลากหลาย ดังนั้นความหมายของการมีส่วนร่วมจึงจำแนกได้เป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจในการกำหนดสิ่งที่ชุมชนหรือสังคมปรารถนา แล้วร่วมกันหาสภาพปัญหาสภาพชุมชน จากนั้นกำหนดแนวทางเลือกที่จะทำให้ชุมชนหรือสังคมนั้นปรารถนา แล้วร่วมปฏิบัติ จากนั้นร่วมกันประเมินผล และรับผลประโยชน์จากผลที่เกิดขึ้นต่อไป

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การเลือกผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตน และต่อมาเริ่มมีความนิยมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีลักษณะสำคัญตรงที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในการให้ความคิดเห็นกันต่าง ๆ นานา และมีแนวโน้มว่าการตัดสินใจใด ๆ มักมีลักษณะที่คนเกือบทั้งเห็นพ้องต้องกันมากกว่าการลงคะแนนเสียงชี้ขาด

3. การมีส่วนร่วมในองค์กร คือ การที่ถูกจ้างหรือบุคคลกรในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเข้าไปเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ในหน่วยงานนั้น ๆ แต่การตัดสินใจจะเป็นระดับแตกต่างกันตามตำแหน่งในองค์กร ดังนั้นระดับการมีส่วนร่วมจึงต้องแตกต่างกันตามอำนาจหน้าที่ แต่ละบุคคลในองค์กรมีความรับผิดชอบ

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5. การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ แนวคิดที่บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการจัดการ และการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว โดยตั้งอยู่บนฐานที่คิดว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว

Roger (1973 อ้างใน สงบสุข ลิละบุตร, 2545: 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของ บุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกัน

การใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

สนธยา พลศรี (2547: 35) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทุกขั้นตอน คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมประเมินผล ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลของการพัฒนา ทั้งในรูปแบบของกลุ่มบุคคล กลุ่มและองค์กรอย่างแท้จริงและด้วยความสมัครใจ

กิตติชัย รัตนะ (2549 อ้างใน วันเพ็ญ เดียววิไล, 2551: 8) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งหลาย เข้ามามีบทบาทต่อการวางแผนตัดสินใจและการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการบริหารการใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามหลักการอนุรักษ์ ตลอดจนให้เกิดการระบวนการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2549: 219) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การเข้าร่วมกันอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอน โดยการมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้ได้รับการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป

ดังนั้นจึงสามารถที่จะสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นวิธีการที่บุคคลเข้ามาร่วมกัน ทำกิจกรรม และมีความเห็นพ้องต้องกัน หรือมีความคิดเห็นเหมือนกัน และเป็นกระบวนการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน เพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

อคิน รพีพัฒน์ (2527 อ้างใน ยุพาพร รูปงาม, 2545: 7-9) ได้สรุปไว้ดังนี้ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎีดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

Maslow กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือ และการกระทำ ซึ่งการ เกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะให้เกิดผลดี ผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้นความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจาก น้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการ ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกาย และใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาใจเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตาม ถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะ เกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงาน ทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเรา โดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

3. ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศ หรือเน้นคำนิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าหมาย โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือ ปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่าง เพราะใช้กฎหมาย ระเบียบแบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดี

ที่สุด ในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบาย และความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์

Cohen and Uphoff (1977 อ้างใน สุมณา เกิดสินรัชชัย, 2550: 12-14) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยทั่วไปประชาชนอาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมในโครงการไปปฏิบัติ การเสียสละทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน วัสดุ หรือร่วมลงมือในการจัดกิจกรรมเฉพาะด้าน เข้าร่วมในผลที่เกิดจากการพัฒนา รวมถึงประเมินผลโครงการที่ดำเนินการได้ สามารถแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) สิ่งที่ต้องทำเป็นประการแรกในกระบวนการนี้ คือ การลำดับความสำคัญของปัญหา หลังจากนั้นจึงเลือกนโยบาย และกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่จะต้องทำการตัดสินใจไปเรื่อย ๆ นับตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น วางแผน การตัดสินใจในช่วงที่ดำเนินการตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ในส่วนของการดำเนินงานนี้เป็นช่วงที่จะต้องดูว่าใครสามารถทำประโยชน์ให้กับโครงการได้ในส่วนใดบ้าง และวิธีการอย่างไร เช่น การช่วยประสานงาน การบริหารงาน การช่วยเหลือทางด้านทรัพยากร ฯลฯ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Benefits) นอกจากเป็นผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ จะต้องมีการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มอย่างทั่วถึงทั้งในส่วนที่เป็นประโยชน์ทางบวก และทางลบที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์เศรษฐกิจสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคลทุกคน จะต้องได้รับเช่นกัน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการตรวจสอบ และการควบคุมการดำเนินกิจการทั้งหมด เพื่อที่จะดูว่ามีข้อบกพร่องหรืออุปสรรคด้านใด เพื่อจะได้หาทางแก้ไขหรือให้ความช่วยเหลือให้โครงการบรรลุดังที่ต้องการ

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ธนาภรณ์ เมทนีศดุติ (2543: 46) ได้กล่าวถึงลักษณะแนวทางของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การร่วมคิด หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางโครงการ วิธีการติดตามผล การตรวจสอบ และการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรมโครงการสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์
2. การร่วมตัดสินใจ หมายถึง เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้ว ต่อมาจะต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด
3. การร่วมปฏิบัติตามโครงการ หมายถึง การเข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้น
4. การร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ หมายถึง เมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้วได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแล รักษาและประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

มณฑล จันท์แจ่มใส (2544: 23) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมี และเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ กำลังเงินหรือทรัพยากรที่มีอยู่

ประชุม สุวดี (2544: 3-5) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผนการบริหารจัดการ การบริการองค์กรตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจที่จะเข้าร่วมเล็งเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะเข้าร่วมซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสดังกล่าวและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

สำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลโดยทั่วไปแล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพ และรายได้ เป็นต้น

รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วม

มกคล จันทรังษ (2542: 13-14) ได้กำหนดรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ว่า องค์ประกอบรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีอยู่ 3 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะทำกิจกรรมนั้น ๆ ไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรจะเข้าร่วมหรือไม่

2. การมีส่วนร่วมจะต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจะต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบ และลักษณะอย่างไร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถตัดสินใจได้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

3. การเข้าร่วมจะต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การที่จะให้บุคคลเข้ามามีส่วนในร่วมกิจกรรมนั้นจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายด้วย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปบุคคลกลุ่มเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรม และวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547: 46-49) ได้กำหนดรูปแบบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร
4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมต่าง ๆ
6. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

โดยแท้จริงแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมไม่อาจสามารถกระทำได้ในทุกประเด็น แต่การมีส่วนร่วมของบุคคลจะมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจ และประเด็นการพิจารณาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขพื้นฐานการมีส่วนร่วมว่า จะต้องมีอิสรภาพ มีความเสมอภาค และมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้การมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้นำเสนอไว้โดยผู้วิจัยได้ทบทวนเพื่อประกอบความรู้ ในแนวความคิด ตามทฤษฎีต่อไปนี้ความหมายของความรู้

ความหมายของความรู้

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547: 16) ได้กล่าวถึง ความหมายของความรู้ (Knowledge) ไว้ว่า หมายถึง ความเข้าใจ การรับรู้ในเรื่องราวที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการตัดสินใจและการปฏิบัติ ในองค์กรต่าง ๆ มีความรู้ที่อยู่ในทรัพยากรบุคคลและแหล่งข้อมูลที่มีการจัดเก็บและบันทึก โดยความรู้นั้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้ เกิดจากความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้

เกสินี จุฑาวิจิตร (2548: 98) ได้ให้ความหมายของความรู้ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ โดยแบ่งความรู้ต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ และความรู้ต่อเรื่องราวทั่วไปในระดับกว้าง ความรู้จึงเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง ความคิด ความหยั่งรู้ หยั่งเห็น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2546: 260-261) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ 3 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ

1. ด้านการเรียนรู้ การเรียนรู้ ควรจะมีลักษณะเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ด้านการปฏิบัติ โดยการนำความรู้มาสืบทอดผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรม ประเพณี ค่านิยมต่อบุคคล วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิต มีการเรียนรู้และการปฏิบัติเป็นเนื้อเดียวกัน และมีกระบวนการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นที่มีมุมมองแตกต่างกันออกไป

3. การนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและค่อนข้างถาวรในเรื่องของความรู้ ทักษะและทักษะ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่ามิใช่ให้ความหมายของความรู้แตกต่างกันหลายความหมาย โดยผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายได้ดังนี้ ความรู้ คือ พฤติกรรมเบื้องต้นหรือกฎเกณฑ์ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม รวมถึงสิ่งที่พบเห็นหรือจากการศึกษาที่ผ่านกระบวนการจำการรับรู้ในเรื่องราวที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการตัดสินใจและการปฏิบัติ โดยความรู้นั้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้ เกิดจากความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้

การวัดความรู้

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2540: 99) กล่าวว่า การวัดความรู้นั้นเป็นการวัดความสามารถของบุคคลในการระลึกนึกถึงเรื่องราว หรือสิ่งที่เคยเรียนมาแล้วซึ่งคำถามที่ใช้ในระดับนี้ คือความจำ

จำนง พรายเข้มแข (2535 : 24-29) กล่าวว่า การวัดความรู้ในส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียนที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบอัตนัย หรือแบบความเรียง โดยให้เขียนตอบเป็นข้อความสั้น ๆ ไม่เกิน 1-2 บรรทัด หรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสม

2. แบบปรนัย แบ่งเป็น

2.1 แบบเติมคำหรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ แบบทดสอบนี้เป็นการวัดความสามารถในการหาคำ หรือข้อความมาเติมลงในช่องว่างของประโยคที่กำหนดให้ถูกต้องแม่นยำ โดยไม่มีคำตอบใดชี้นำมาก่อน

2.2 แบบถูก-ผิด แบบทดสอบนี้วัดความสามารถในการพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความสามารถที่เรียนรู้มาแล้ว โดยจะเป็นการวัดความจำและความคิด ในการออกแบบทดสอบควรต้องพิจารณาถึงข้อความจะต้องชัดเจน ถูกหรือผิดเพียงเรื่องเดียว สั้นกะทัดรัดได้ใจความ และไม่ควรใช้คำปฏิเสธซ้อน

2.3 แบบจับคู่ แบบทดสอบนี้เป็นลักษณะการวางข้อเท็จจริง เจื่อนไข คำ ตัวเลขหรือสัญลักษณ์ไว้ 2 ด้านขนานกัน เป็นแถวตั้ง 2 แถว แล้วให้อ่านคู่ข้อเท็จจริงในแถวตั้งด้านหนึ่งว่ามีความเกี่ยวข้อง จับคู่ได้พอดีกับข้อเท็จจริงในอีกแถวตั้งหนึ่ง โดยทั่วไปจะกำหนดให้ตัวเลือกในแถวตั้งด้านหนึ่งน้อยกว่าอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้ได้ใช้ความสามารถในการจับคู่มากขึ้น

2.4 แบบเลือกตอบ ข้อสอบแบบนี้เป็นข้อสอบที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์และตรวจให้คะแนนได้แน่นอน ลักษณะของข้อสอบประกอบด้วยส่วนข้อคำถาม และตัวเลือก โดยตัวเลือกจะมีตัวเลือกที่เป็นตัวถูก และตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ผู้เขียนข้อสอบต้องมีความรู้ในวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง และรู้วิธีการเขียนข้อสอบ โดยมีข้อควรพิจารณา คือ ในส่วนข้อคำถามต้องชัดเจนเพียงหนึ่งเรื่อง ภาษาที่ใช้กะทัดรัดเหมาะสมกับระดับของผู้ตอบ ไม่ใช้คำปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อนกัน และไม่ควรถามคำถามแบบท่องจำ และในส่วนตัวเลือกควรมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียวที่มีความกะทัดรัด ไม่นำหรือแนะคำตอบ มีความเป็นอิสระจากกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเรียงตามลำดับตามปริมาณหรือตัวเลข ตัวลวงต้องมีความเป็นไปได้และกำหนดจำนวนตัวเลือก 4 หรือ 5 ตัวเลือก

กระบวนการจัดการความรู้

ทิสนา แหมมณี (2545: 23) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้ คือ การระบุประเด็นความรู้ รูปแบบ และผู้รู้ที่สอดคล้องกับนโยบาย ขอบเขตและเป้าหมายขององค์กร
2. การสร้างและแสวงหาความรู้ คือ การรวบรวมความรู้ใหม่ รักษาความรู้เดิม และกรองความรู้ที่ไม่ใช่ออกจากแหล่งรวบรวม
3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ คือ การวิเคราะห์และคัดแยกความรู้เป็นกลุ่มประเด็นให้ง่ายต่อการเข้าถึงอย่างมีขั้นตอน
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ คือ การปรับปรุงให้ความรู้มีรูปแบบมาตรฐาน ไม่ซ้ำซ้อน มีความสมบูรณ์ มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ
5. การเข้าถึงความรู้ คือ การสร้างแหล่งเผยแพร่ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ คือ การนำความรู้เข้าสู่เวทีแลกเปลี่ยนที่มีฐานความรู้หรือฐานข้อมูลรองรับให้ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น
7. การเรียนรู้ คือ การใช้ความรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เป็นวงจรความรู้ที่มีการเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดประสบการณ์ใหม่อยู่เสมอ

วิจารณ์ พานิช (2548: 3) กล่าวว่า การจัดการความรู้คือเครื่องมือ เพื่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างน้อย 4 ประการไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรการเรียนรู้ และบรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการอย่างน้อย 6 ประการต่อความรู้ ได้แก่

1. การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร
2. การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ
3. การปรับปรุง คัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะต่อการใช้งานของตน
4. การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน
5. การนาประสบการณ์จากการทงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด “ขุมความรู้” ออกมาบันทึกไว้
6. การจดบันทึก “ขุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความรู้ความเข้าใจเป็นปัจจัยหรือตัวช่วยอย่างหนึ่งในการที่จะนำความสามารถในการคิด เข้าใจข้อเท็จจริง เพื่อนำไปแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ขณะนั้น และสามารถที่จะตัดสินใจและสามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

ความหมายของชุมชน

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่าชุมชนไว้หลายความหมาย ซึ่งสามารถที่จะสรุปได้ดังนี้

ประเวศ วะสี (2541: 13) ได้ให้ความหมายของชุมชนไว้ว่า “ชุมชน” หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเชื่ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสารกัน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2544: 6) ได้กล่าวว่า “ชุมชน” หมายถึง องค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งที่ปวงสมาชิกสามารถบรรลุความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ของชุมชนตนเองได้

สนธยา พลศรี (2547: 45) ได้ให้ความหมายของ “ชุมชน” หมายถึง การมารวมกันเป็นกลุ่มตั้งแต่กลุ่มขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้าน ไปจนถึงกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น เมือง ประเทศ หรือหมายถึง อาณาบริเวณท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นนั้นมีภาษาพูดเดียวกัน มีจารีตประเพณีเดียวกัน มีความรู้สึกร่วมกัน และมีพฤติกรรมไปตามเจตคติซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกัน

ประสาธน์ หล้าศิริ (2534: 2) ได้ให้ความหมายของ “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนพวกหนึ่งซึ่งครอบครองบริเวณที่มีอาณาเขตแน่นอน โดยถือว่าตนมีความผูกพันอยู่กับอาณาบริเวณแห่งนั้น และมีความยึดเหนี่ยวเป็นปึกแผ่นที่มั่นคง

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530: 5) ได้ให้ความหมายของ “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่บริเวณเดียวกัน มีการพบปะติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความสนใจร่วมกันและมีพฤติกรรมอย่างเดียวกัน เช่น การกินอยู่หลับนอน ภาษาพูด การแต่งงาน เป็นต้น

จากความหมายดังกล่าว สามารถที่จะสรุปได้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่น มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรกัน ภายใต้อัตลักษณ์และวัฒนธรรมร่วมกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

รัฐธรรมนูญกับสิทธิของชุมชน

สภาร่างรัฐธรรมนูญ 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (Online) [www.opdc.go.th/uploads/files/law/constitution 2550. pdf](http://www.opdc.go.th/uploads/files/law/constitution%202550.pdf), 10 พฤศจิกายน 2555 นั้นได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังต่อไปนี้

สิทธิชุมชนเป็นเรื่องที่มีมาแต่ดั้งเดิมคู่กับวัฒนธรรมชุมชนวัฒนธรรมสังคมมานานต่อมาเกิดกลไกภาครัฐที่มีอำนาจมากขึ้นและเข้าไปดำเนินการจัดระบบสิทธิชุมชนในประเทศไทยได้รับการคุ้มครองครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ต่อมามีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวและได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ซึ่งสิทธิชุมชนได้บัญญัติไว้ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยส่วนที่ 12 ว่าด้วยสิทธิชุมชนมาตรา 66 และมาตรา 67 โดยให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรอนุรักษ์บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสภาพหลากหลายทางชีวภาพสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการคุ้มครองรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงจะดำเนินการไม่ได้นอกจากจะมีการศึกษาและผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนที่จะมีการดำเนินการ

สำหรับสิทธิชุมชนเรียกได้ว่าเป็นสิทธิในการกำหนดอนาคตของชุมชนเอง เป็นระเบียบกฎหมายระหว่างชุมชนจึงเป็นกฎหมายแบบจารีตประเพณี สิทธิชุมชนเป็นสิทธิในการพิทักษ์รักษาจารีตประเพณี วัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นสิ่งที่รัฐควรเข้ามาคุ้มครองให้กับชุมชน รวมถึงชุมชนก็มีสิทธิเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐคุ้มครอง

แม้ปัจจุบัน ประเทศไทยจะใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แต่บทบัญญัติหลายประการเกี่ยวกับสิทธิชุมชนในรัฐธรรมนูญฉบับ 2540 ยังถูกนำมาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้แก่

1. สิทธิชุมชนในการอนุรักษ์ จัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มาตรา 46 ของรัฐธรรมนูญบัญญัติว่า

“บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล และยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

บทบัญญัติมาตราที่ 46 นี้ มีความสำคัญเนื่องจากนับเป็นครั้งแรกที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างจากแนวทางเดิมของรัฐในหลายปีที่ผ่านมา ที่เน้นบทบาทการอนุรักษ์และการจัดการเป็นหน้าที่ของฝ่ายรัฐเพียงฝ่ายเดียว

2. สิทธิของบุคคลในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ตนเองมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี

มาตรา 56 บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ สิทธิในการมีส่วนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิที่จะดำรงชีพอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี กำหนดหน้าที่เจ้าของโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาสิ่งแวดล้อมดังนี้

“สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมรวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

3. สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากรัฐ มาตรา 58 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรานี้ย่อมครอบคลุมถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมด้วย กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้แก่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งมีผลบังคับก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ ฉบับปี พ.ศ. 2540

4. สิทธิในการได้รับข้อมูลคำชี้แจงและแสดงความคิดเห็นก่อนการอนุญาตโครงการ

การใช้ข้อมูลคำชี้แจง และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ หรือ กิจกรรมที่อาจมีผลกระทบรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชนถือว่ามีค่ามากในการลดปัญหาความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นยังช่วยให้รัฐสามารถนำเอาข้อมูลที่ได้จากประชาชน มาตรา 56 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตน หรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ”

5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นอกจากการบัญญัติรับรองและหน้าที่ต่างๆที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นไว้ในหมวดสิทธิเสรีภาพแล้ว การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมยังถูกบัญญัติไว้ในหมวด 5 ของรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งเป็นหมวดที่ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 79 บัญญัติว่า

“รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดการะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน”

6. สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และการฟ้องหน่วยงานของรัฐ

การเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และการฟ้องส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม รัฐธรรมนูญฯ พ. ศ. 2540 ได้บัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตราต่าง ๆ ดังนี้

“มาตรา 61 บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควรทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา 61 สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบหรือการละเว้นกระทำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่เป็นการกระทำผิดหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกเหนือไปจากการร้องทุกข์ต่อหน่วยงานนั้น ๆ โดยตรงแล้ว ช่องทางเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในปัจจุบันคือ การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ซึ่งจัดตั้งขึ้นแล้วตามมาตรา 276 ถึง มาตรา 280 ของรัฐธรรมนูญฯ และตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง

และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เพื่อพิจารณาคดีพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดจากความไม่เป็นธรรมในการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ

7. สิทธิในการออกเสียงประชามติ

รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2540 มาตรา 214 บัญญัติเรื่องการออกเสียงประชามติเป็นครั้งแรก ตามมาตรานี้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีและโดยการปรึกษากับประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภามีอำนาจออกประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้ เมื่อเห็นว่ามีการสำคัญที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน และต้องขอปรึกษาความเห็นของประชาชนว่าจะเห็นชอบหรือไม่ การออกประกาศต้องกำหนดวันให้ประชาชนออกเสียงประชามติเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร ซึ่งจะต้องไม่ก่อน 90 วัน แต่ไม่ช้ากว่า 120 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาในระหว่างนั้นรัฐต้องดำเนินการให้บุคคลฝ่ายที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบกับกิจการนั้นได้แสดงความคิดเห็นของตนโดยเท่าเทียมกัน

8. การกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2540 ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากแก่การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การปกครอง และการบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังการจัดบริการสาธารณะ และการคุ้มครองดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีบัญญัติไว้เกือบ 10 มาตรา ในหมวด 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 284บัญญัติให้มีการพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นแก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

ในด้านการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาตรา 290 บัญญัติดังนี้

“เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติกฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(๒) การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่”

ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิประเภทนี้ไว้ และได้เขียนรับรองโดยตรงว่าให้ชุมชนเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมาย ลักษณะเหมือนกับนิติบุคคลโดยบัญญัติไว้ดังนี้

ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน

มาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นเว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่นหรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูลคำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชน ท้องถิ่นและมีสิทธิ แสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชนให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

ส่วนที่ ๑๒ หมวดสิทธิชุมชน

มาตรา ๖๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๖๗ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยสวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อนรวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยงานราชการหน่วยงานของรัฐบาลวิสาหกิจราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๒๕๐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑. การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

๒. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

๓. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

๔. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นทำให้คนในชุมชนหรือในองค์กรต่าง ๆ สามารถเรียนรู้ถึงปัญหาและการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นช่องทางการแก้ไขปัญหาและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเพราะว่า เป็นการดำเนินงานร่วมกันของคนในพื้นที่เองย่อมจะทำให้แก้ไขปัญหาหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ถูกต้องตรงตามความต้องการของคนในพื้นที่ โดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วม เช่น การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การดำเนินงาน การได้รับผลประโยชน์ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ

สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล (2549: 3) กล่าวว่า ทรัพยากรธรรมชาติหมายถึงสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิตที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาบนพื้นโลก ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ภายใต้สถานภาพทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคมนั้น

นิวัติ เรืองพานิช (2546: 38) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประโยชน์สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน รวมทั้งกำลังงานจากมนุษย์

ชัยศรี ชาราสวัสดิ์พัฒน์ (2548: 92) ให้ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ ว่าหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประโยชน์สามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน รวมทั้งกำลังจากมนุษย์ด้วย

สุกาญจน์ รัตนเลิศสุธรรม (2548: 30) กล่าวว่า ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ธรรมชาติได้สร้างไว้ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ อากาศ สถานที่นันทนาการ รวมถึงมนุษยชาติ

สัมฤทธิ์ ทองศรี (2542: 2) กล่าวว่า ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งหรือทรัพย์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจากขบวนการต่าง ๆ ทางฟิสิกส์หรือเคมี และสิ่งเหล่านั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่มนุษย์ หรือมนุษย์สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

ดังนั้น จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สามารถที่จะให้ประโยชน์กับมนุษย์ และนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ ซึ่งได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ อากาศ สถานที่นันทนาการ รวมทั้งตัวมนุษย์

ส่วนทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล หมายถึง สิ่งที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้นในบริเวณทะเลและชายฝั่งอันอาจนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ เช่น กรวด หิน ดิน ทรายเลน น้ำ พืช ป่าชายเลนส่วนประกอบของพืช หรือส่วนประกอบของสัตว์และหมายรวมถึงความสวยงามที่ประกอบขึ้นจากสิ่งที่มีอยู่หรือที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้น

ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ

ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย (2545: 2-3) กล่าวถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติไว้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อมนุษย์มากมายหลายด้านดังนี้

1. การดำรงชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้นกำเนิดของปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิตของมนุษย์พบว่า มนุษย์จะต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสนองความต้องการทางด้านปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

- อาหารที่มนุษย์บริโภคแรกเริ่มส่วนหนึ่งได้จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เผือก มัน ปลา น้ำจืด และปลาน้ำเค็ม เป็นต้น

- เครื่องนุ่งห่ม แรกเริ่มมนุษย์ประดิษฐ์เครื่องนุ่งห่มจากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น จากฝ้าย ป่าน ลินิน ขนสัตว์ ฯลฯ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการเครื่องนุ่งห่มก็เพิ่มขึ้นด้วย จึงจำเป็นต้องปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ เพื่อการทำเครื่องนุ่งห่มเอง และในที่สุดก็ทำเป็นอุตสาหกรรม

- ที่อยู่อาศัย การสร้างที่อยู่อาศัยของชนเผ่าต่าง ๆ จะพยายามหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเป็นองค์ประกอบหลักในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยขึ้นมา ตัวอย่างเช่น ในเขตทะเลทรายที่แห้งแล้ง บ้านที่สร้างขึ้นในเขตภูเขาจะทำด้วยดินเหนียว แต่ถ้าเป็นบริเวณที่แห้งแล้งและไร้พืชพรรณธรรมชาติ บ้านที่สร้างขึ้นอาจจะเจาะเป็นอุโมงค์เข้าไปตามหน้าผา บ้านคนไทยในชนบทสร้างด้วยไม้ ไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยจากหรือหญ้า เป็นต้น

- ยารักษาโรค ตั้งแต่สมัยโบราณมนุษย์รู้จักนำพืชสมุนไพรมาใช้ในการรักษาโรค เช่น คนไทยใช้ฟ้าทะลายโจรรักษาโรคหัด หอบ หืด หัวใจ ไพล ขมิ้น น้ำผึ้งใช้บำรุงผิว

2. การตั้งถิ่นฐาน และการประกอบอาชีพ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยพื้นฐานในการตั้งถิ่นฐาน และประกอบอาชีพของมนุษย์ เช่น แถบลุ่มแม่น้ำหรือชายฝั่งทะเลที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชและสัตว์ จะมีประชาชนเข้าไปตั้งถิ่นฐาน และประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม ประมง เป็นต้น

3. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

4. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การประดิษฐ์เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักร เครื่องผ่อนแรง ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ

5. การรักษาสมดุลธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยในการรักษาสมดุลธรรมชาติ

สวัสดี เนินสูง (2543: 6-7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติว่ามีความสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. มีความสำคัญต่อการคงอยู่ของสิ่งมีชีวิต โดยเป็นองค์ประกอบของสิ่งมีชีวิต และเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ เช่น คน และสัตว์ต้องการอากาศ และออกซิเจนเพื่อการหายใจ และการเผาผลาญอาหาร หากอากาศเป็นพิษก็จะทำให้สิ่งมีชีวิตตายได้
2. มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน ทำเลที่เหมาะสมที่มนุษย์อยู่หนาแน่น โดยเฉพาะที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่ราบชายฝั่งทะเล และที่ราบตามหุบเขา
3. มีอิทธิพลต่อลักษณะที่อยู่อาศัย บ้านเรือนในแต่ละภูมิภาคจะมีโครงสร้างรูปแบบ และการใช้วัสดุที่แตกต่างกัน เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะภูมิอากาศ เช่น ในเขตอบอุ่น และในเขตหนาว มักเป็นบ้านอิฐ และคอนกรีตปูกระเบื้องมีประตูหน้าต่างมิดชิด
4. เป็นตัวกำหนดลักษณะการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ราบลุ่ม มีลมมรสุม ป่าไม้ค่อนข้างสมบูรณ์ มนุษย์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นต้น
5. มีความสำคัญต่อความเจริญรุ่งเรือง และความผาสุกของมนุษยชาติ หากประเทศใดมีทรัพยากรมาก รู้จักใช้อย่างเหมาะสม จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคง และเจริญก้าวหน้า เพราะทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนามนุษย์
6. มีความสำคัญทางด้านวิชาการ และเอกลักษณ์ของชาติ โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โบราณสถาน และโบราณวัตถุ อันแสดงออกถึงวิวัฒนาการ และความรุ่งเรืองของมนุษย์ในอดีต เป็นเอกลักษณ์หรือภาคภูมิใจของบุคคลในชาติ

ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ

วิชัย เทียนน้อย (2533: 24) ได้แบ่งประเภททรัพยากรธรรมชาติ โดยแบ่งตามลักษณะที่นำมาใช้ได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ทรัพยากรธรรมชาติประเภทใช้แล้วไม่หมดสิ้น ได้แก่

1.1 ประเภทที่คงอยู่ตามสภาพเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เลย เช่น พลังงาน จากคออาทิตย์ ลม อากาศ ฝน ใช้ทำอะไรก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไม่รู้จักหมด

1.2 ประเภทที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากถูกใช้ในทางที่ผิด เช่น ที่ดิน น้ำ ลักษณะภูมิประเทศ ฯลฯ ถ้าใช้ไม่เป็นก็จะก่อให้เกิดปัญหาตามมา ได้แก่ การปลูกพืชชนิดเดียวกันซ้ำ ๆ ในที่เดิม ย่อมทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ ได้ผลผลิตน้อยลง ถ้าต้องการให้ดินมีคุณภาพดีต้องใส่ปุ๋ยหรือปลูกพืชสลับและหมุนเวียน

2. ทรัพยากรธรรมชาติประเภทใช้แล้วหมดสิ้นไป ได้แก่

2.1 ประเภทที่ใช้แล้วหมดไป แต่สามารถรักษาให้คงสภาพเดิมไว้ได้ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า ประชากรโลก ความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำเสียจากโรงงาน น้ำในดิน ปลาบางชนิด ทศณียภาพ อังคนงาม ฯลฯ ซึ่งอาจทำให้เกิดขึ้นใหม่ได้

2.2 ประเภทที่ไม่อาจทำให้มีใหม่ได้ เช่น คุณสมบัติธรรมชาติของดิน พรสวรรค์ของมนุษย์ สติปัญญา เผ่าพันธุ์ของมนุษยชาติ ไม้พุ่ม ต้นไม้ใหญ่ ดอกไม้ป่า สัตว์บก สัตว์น้ำ ฯลฯ

2.3 ประเภทที่ไม่อาจรักษาไว้ได้ เมื่อใช้แล้วหมดไปแต่ยังสามารถนำมาขุดให้ กลับเป็นวัตถุเช่นเดิม แล้วนำกลับมาประดิษฐ์ขึ้นใหม่ เช่น โลหะต่าง ๆ สังกะสี ทองแดง เงิน ทองคำ ฯลฯ

2.4 ประเภทที่ใช้แล้วหมดสิ้นไปนำกลับมาใช้อีกไม่ได้ เช่น ถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซอโลหะส่วนใหญ่ ฯลฯ ถูกนำมาใช้เพียงครั้งเดียวก็เผาไหม้หมดไป ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

ทรัพยากรธรรมชาติหลักที่สำคัญของโลก และของประเทศไทยได้แก่ ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า น้ำ แร่ธาตุ และประชากร (มนุษย์)

สวัสดี เนินสูง (2543: 4) ได้จำแนกประเภทของทรัพยากรไว้ 3 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมด (Non-exhausting natural resource) มีอยู่มากมายทุกส่วนของโลก มีความจำเป็นต่อการมีชีวิต หากใช้หรือไม่จัดการอย่างเหมาะสมจะทำให้คุณสมบัติเสื่อมลงจนเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตได้ เช่น แสงอาทิตย์ อากาศ และน้ำ
2. ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป (Exhausting natural resource) พบเป็นบางแห่งบนพื้นโลก มีกระบวนการเกิดหรือสร้างทดแทนในธรรมชาติที่ช้ามากให้ความสะดวกสบายหรือสนับสนุนการดำรงชีวิต เมื่อใช้หมดแล้วบางชนิดจะนำมาใช้ไม่ได้อีก จึงต้องใช้อย่างประหยัด เช่น แร่ โดยเฉพาะเชื้อเพลิง
3. ทรัพยากรที่ใช้แล้วทดแทนใหม่ขึ้นมาได้ (Renewable natural resources) เป็นพวกที่เมื่อถูกใช้แล้วจะเกิดขึ้นใหม่ได้โดยเฉพาะ เมื่อมีการจัดการอย่างเหมาะสม แต่ต้องใช้เวลาานพอสมควร มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ (ปัจจัย 4) เช่น ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า และมนุษย์

Mc Neeley (1996 อ้างใน เกษม จันทรแก้ว, 2548: 19) ได้แบ่งประเภททรัพยากรธรรมชาติออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป (exhaustible resource)
2. ทรัพยากรที่มีจำนวนการคืนสภาพได้ตามกระบวนการทางธรรมชาติ (flow resource)
3. ทรัพยากรชีวภาพ (biological resource)

ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้นได้มีผู้ให้ความหมาย ไว้ใกล้เคียงกัน ดังนี้

ศคินา ภารา (2550: 275) ได้ให้ความหมายของ การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ การรู้จัก อย่างฉลาด ใช้อย่างสมเหตุสมผล ใช้อย่างรู้ค่า และระมัดระวังดูแลรักษา

วิรัช วิรัชนิการธรรม (2537: 35) ได้ให้ความหมายของ การอนุรักษ์ ไว้ว่า การใช้ทรัพยากร อย่างชาญฉลาดหรือการใช้อย่างสมเหตุสมผลอาจกล่าวได้ว่า “ใช้ทรัพยากรในวันนี้ต้องคิดถึงวัน ข้างหน้าต้องมีใช้ด้วย”

นิวัติ เรืองพาณิชย์ (2546: 38) ได้ให้ความหมายของ การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักการนำ ทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด สูญเสียน้อย ที่สุด ใช้ได้นาน และต้องการกระจายการใช้ประโยชน์ให้ทั่วถึงกันโดยถูกต้องตามกาลเทศะด้วย

จินตนา อมรสงวนสิน (2547: 32) ได้ให้ความหมายของ การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ การสงวน ซ่อมแซม และปรับปรุงเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ส่งผลให้ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมมากที่สุดนานที่สุด แต่สูญเสีย ทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด

ธวัชชัย ศุกดิษฐ์ (2547: 52) ได้ให้ความหมายของ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (natural resource conservation) หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ใช้ทรัพยากรในทิศทางที่ ถูกต้องที่สามารถใช้ทรัพยากรได้ต่อเนื่องในระยะยาว และมียุทธวิธีที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่าง ยั่งยืน และใช้ทรัพยากรโดยคำนึงถึงคนรุ่นต่อไปในอนาคต

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างรักษา ใช้อย่างชาญฉลาด และการใช้อย่างสมเหตุสมผลโดยเกิดการ สูญเสียน้อยที่สุด เพื่อที่จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถใช้ได้จนถึงอนาคต

ความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ศคินา ภารา (2550: 276-277) ได้ระบุถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไว้ว่า

1. เป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากการจัดการต้องยึดหลักการอนุรักษ์ควบคู่กันไป
2. การอนุรักษ์บ่งบอกถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้ค่า รู้คุณค่าเพื่อที่จะทำให้มีใช้ในอนาคต
3. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการอนุรักษ์สามารถมีให้ใช้ได้นานหรืออาจมีการทดแทนขึ้นได้ในบางชนิดและมีไม่รู้จักหมด
4. ไม่เกิดภาวะทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมหรือร่อยหรอหมดไป เกิดภาวะมลพิษในอากาศลดน้อยลง
5. ห้องถิ่นหรืออาณาบริเวณใดอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ให้มีความเป็นธรรมชาติมากที่สุด ย่อมแสดงถึงนิสัยใจคอ ความสามัคคี วัฒนธรรมที่ดีงามของคนในห้องถิ่นหรือสถานที่นั้น ๆ

ณัฐฐา จันทระจำ (2550: 35-36) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติเป็นบ่อเกิดแห่งปัจจัยสี่และเครื่องอำนวยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตของมนุษย์
2. ประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมีมากขึ้น ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกนำมาใช้อย่างมากมาย และรวดเร็ว ทรัพยากรบางชนิดถูกใช้จนมีสภาพเสื่อมโทรมลง จนไม่สามารถใช้การได้ดีเหมือนอย่างเดิม และบางครั้งมนุษย์อาจทำให้ทรัพยากรบางชนิดเกิดความเป็นพิษ จนเป็นอันตรายต่อชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืช
3. ทรัพยากรธรรมชาติเป็นเครื่องส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ ถ้าประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติมาก และรู้จักบำรุงรักษาให้ทรัพยากรยังคงมีอยู่หรือมีอายุการใช้งานได้นาน

สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้เพียงพอกับความต้องการของประชากรภายในประเทศไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรจากต่างประเทศมากนัก ประเทศนั้น ๆ ก็จะมีสถานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง ประชาชนจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสุขสบาย

4. ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยในการรักษาคุณค่าแห่งธรรมชาติ ให้คงอยู่ได้อย่างเหมาะสม เพราะสิ่งแวดล้อมทั้งหลายมีความสำคัญ และสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การเกิดขึ้นมา การดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลง การถูกทำลายให้สูญสิ้นย่อมเป็นไปตามกฎเกณฑ์หรือกระบวนการธรรมชาติ กระบวนการธรรมชาติทั้งหลายมีการสร้าง และทำลายไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้สิ่งแวดล้อมดำรงอยู่ได้อย่างเหมาะสม หากทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายมีการสร้าง และทำลายไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้สิ่งแวดล้อมดำรงอยู่ได้เหมาะสม หากทรัพยากรธรรมชาติชนิดใดเกิดความผิดปกติ เช่น เกิดการเสื่อมโทรมลงหรือมีการลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว จะทำให้คุณค่าแห่งธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมเสียไปด้วย ทรัพยากรอื่น ๆ จะได้รับความกระทบกระเทือน และเกิดความเสียหายเกิดขึ้นได้ และจะส่งผลไปยังการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ดังเช่น ภัยพิบัติต่าง ๆ อันเกิดจากการตัดต้นไม้ทำลายป่าที่มนุษย์ได้รับอยู่ทุกวันนี้

วัตถุประสงค์และหลักการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2540: 10) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ดังนี้

1. รักษา และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน

2. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถฟื้นฟูสภาพได้ให้มีศักยภาพ เป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาในอนาคตรวมทั้งสงวนรักษา และใช้ทรัพยากรที่ไม่สามารถฟื้นคืนสภาพได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

3. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร และการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และกระจายอำนาจหน้าที่ไปสู่จังหวัด

ศคินา ภาธา (2550: 26) ได้ให้หลักการโดยทั่วไปในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 2 วิธีใหญ่ คือ

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง ได้แก่

1.1 การประหยัด โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้สูญเปล่าน้อยที่สุด ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

1.2 การถนอม โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินั้นอย่างรอบคอบ เพื่อที่จะได้มีทรัพยากรธรรมชาติไว้ใช้นาน

1.3 การบูรณะฟื้นฟู เป็นการปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมคุณภาพแล้วให้มีคุณภาพเหมือนเดิม

1.4 การปรับปรุงให้มีสภาพดีกว่าธรรมชาติโดยการใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้มีคุณภาพสูงขึ้น

2. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้ความร่วมมือจากสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติวิธีนี้เป็นการร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายในสังคมที่ได้ตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็นที่จะต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ต่อมนุษย์อย่างกว้างขวางทั้งในปัจจุบันและอนาคตซึ่งพึงกระทำได้ดังต่อไปนี้

2.1 การให้การศึกษาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการปลูกฝังให้เห็นถึงความสำคัญ รัก และหวงแหนธรรมชาติ การศึกษานี้ควรให้การศึกษาอบรมตั้งแต่เด็กทั้งในระบบครอบครัว และโรงเรียน เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติที่หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์

2.2 การให้ความร่วมมือต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยทุกคนร่วมมือกันไม่ตัดต้นไม้ ทำลายป่า การล่าสัตว์ การทำลายแหล่งน้ำ

2.3 การให้ความร่วมมือกันเพื่อเป็นกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีการตั้งเป็นชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2.4 การตราพระราชบัญญัติเพื่อการควบคุม ป้องกัน และการปราบปราม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะต้องมีการปรับปรุงประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น กรมป่าไม้ กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน ฯลฯ และหน่วยงานของเอกชน มูลนิธิ ชมรมต่าง ๆ เพื่อดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

เกาะลิบง เป็นชื่อของเกาะซึ่งตั้งอยู่ในน่านน้ำทะเลตรัง บริเวณปากแม่น้ำตรังและแม่น้ำปะเหลียน ห่างจากฝั่งบ้านเจ้าไหมไปทางทิศใต้ประมาณ 2 กิโลเมตร และมีขนาดพื้นที่ใหญ่กว่าเกาะใด ๆ ที่อยู่เขตปกครองของจังหวัดนี้ เกาะลิบงที่มีฐานะเป็นตำบล ที่อยู่ในเขตปกครองของอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ชื่อของเกาะลิบงได้ปรากฏอยู่ในเอกสารหลายแห่ง ซึ่งแต่ละแห่งได้เรียกผิดเพี้ยนแตกต่างกันไป เช่น ปูลาติบง, ตะลิงโงง, ปลิบง, ตาลิบง, ลิบอง, ปูลูติลิบง และ ตะลิบง หนังสืออักขรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบายความหมายของ เกาะลิบงเอาไว้ว่า เกาะลิบงได้ชื่อมาจากต้นเหลาชะโอน ซึ่งเป็นภาษามลายูเรียกว่าลิบง เพราะแต่เดิมเกาะนี้มีต้นเหลาชะโอนมาก เกาะตะลิบง ก็เรียก ส่วนคำว่า “ปูลา” หรือ “ปูลู” นั้นก็เป็นภาษามลายูซึ่งแปลว่า “เกาะ” เมื่อนำเอาคำว่าปูลู มารวมเข้ากับคำว่า ลิบงแล้วก็มีความหมายว่า เกาะที่มีต้นเหลาชะโอน คำว่า “ตะ” นั้นก็ได้มีผู้กล่าวว่าเป็นคำในภาษามลายูเช่นกัน ซึ่งแปลว่า “ไม่มี” ดังนั้นคำว่า เกาะตะลิบง จึงมีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า ปูลูลิบง อย่างสิ้นเชิง คือแปลความว่า เป็นเกาะที่ไม่มีต้นเหลาชะโอน องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลิบง, 2547. ประวัติความเป็นมาของเกาะลิบง (Online). <http://www.kholibong.go.th>, 21 กรกฎาคม 2555.

ตำบลเกาะลิบงเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอกันตัง ห่างจากที่ว่าการอำเภอกันตังประมาณ 23 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดตรังประมาณ 50 กิโลเมตร มีพื้นที่ ประมาณ 45.27 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 28,295 ไร่ แบ่งออกเป็น 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านโคกสะท้อน หมู่ที่ 2 บ้านเกาะมุกด์ หมู่ที่ 3 บ้านมดตะนอย หมู่ที่ 4 บ้านบาตูปูเต๊ะ หมู่ที่ 5 บ้านหลังเขา หมู่ที่ 6 บ้านเจ้าไหม หมู่ที่ 7 บ้านทรายแก้ว หมู่ที่ 8 บ้านสุโหงบาต

ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของประชาชน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านและทำสวนยางพารา ควบคู่กัน หรือควบคู่กับอาชีพอื่น ๆ เช่น ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว เป็นหลัก นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่ยังมีการอาชีพเสริม เช่น การทำการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และยังมีการเป็นไกด์นำเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ได้มาเยี่ยมชมชุมชน โดยส่วนใหญ่จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศ ตำบลเกาะลิบงมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลอันดามัน ปากแม่น้ำตรัง มีสภาพเป็นเกาะแก่ง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ติดแผ่นดินใหญ่เป็นที่ราบค่อนข้างสูงมีภูเขาบางส่วนพื้นที่ราบสูง ประกอบด้วยหมู่บ้านมดตะนอย, หมู่บ้านเจ้าไหมและหมู่บ้านสุโหงบาตุ มีพื้นที่ร้อยละ 38 ของพื้นที่ทั้งหมด

ส่วนที่ 2 เป็นเกาะกลางทะเลมีภูเขาตอนกลางค่อนข้างสูง จำนวน 2 เกาะ ดังนี้

1. เกาะลิบง ประกอบด้วย หมู่บ้านโคกสะท้อน, หมู่บ้านบาตูปูเต๊ะ, บ้านหลังเขาและบ้านทรายแก้ว มีพื้นที่ร้อยละ 39 ของพื้นที่ทั้งหมด
2. เกาะมุกด์ ประกอบด้วย หมู่บ้านเกาะมุกด์รวมถึงพื้นที่เกาะกระดาน มีพื้นที่ร้อยละ 23 ของพื้นที่ทั้งหมด

ลักษณะภูมิอากาศ เกาะลิบงตั้งอยู่ทางภาคใต้ฝั่งตะวันตก จึงส่งผลทำให้ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน โดยได้รับอิทธิพลจากมรสุมตลอดทั้งปี จึงทำให้มีฝนตกเกือบตลอดปี และอุณหภูมิไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยจากลักษณะภูมิอากาศดังกล่าว สามารถแบ่งฤดูกาลได้เป็น 2 ฤดู คือ

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมไปจนถึงปลายเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดมาจากทะเลอันดามันเข้าสู่พื้นที่เกาะลิบงทางทิศตะวันตกเฉียงใต้

ในช่วงปลายเดือนกันยายนจนถึงตุลาคม ส่งผลทำให้พื้นที่มีฝนตกชุกและคลื่นลมแรง ชาวบ้านทั่วไปจะไม่ออกไปหาปลาในทะเลห่างฝั่งมากนัก และอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะพัดมาจากทะเลจีนใต้และอ่าวไทยเข้าสู่ภาคใต้ฝั่งอันดามันและเข้าสู่พื้นที่เกาะลิบงทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงเดือนตุลาคมจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ส่งผลทำให้อุณหภูมิทั่วไปภายในพื้นที่ลดลงเล็กน้อย อากาศไม่หนาวเย็นมากนัก ตามชายฝั่งมีฝนตกทั่วไป

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงเดือนพฤษภาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ เป็นช่วงที่อุณหภูมิเริ่มสูงขึ้นและปริมาณน้ำฝนลดลงอย่างเห็นได้ชัด และท้องทะเลจะไม่มียักษ์คลื่นลมแรง เป็นฤดูกาลที่เหมาะสมกับการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะลิบง และหมู่เกาะอื่น ๆ ในทะเลตรัง

การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลิบง โดยทางบกมีถนนสายหลัก (ลาดยาง) จำนวน 1 สาย คือ บ้านน้ำราบ-หาดเจ้าไหม แยกจากเส้นทางหลวงหมายเลข 4046 –4162, ถนนสายรอง จำนวน 1 สาย คือ ถนนบ้านทุ่งค่าย-บ้านมดตะนอย และมีถนนภายในเกาะลิบง, ถนนภายในเกาะมุกด์, ถนนภายในหมู่บ้านหาดยาว, ถนนภายในหมู่บ้านมดตะนอยและถนนภายในหมู่บ้านสุโหงบาดูซึ่งเป็นถนนสายย่อย ที่ใช้ในการติดต่อระหว่างหมู่บ้าน ส่วนการคมนาคมติดต่อระหว่างตำบล อำเภอและจังหวัดจะมีการบริการด้วยรถรับจ้าง ได้แก่ รถตู้โดยสารตรัง-หาดยาว, รถสองแถวกันตัง-หาดยาว รถสองแถวเกาะมุกด์-กันตังและรถจักรยานยนต์รับจ้าง เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นเกาะแก่ง จึงมีท่าเทียบเรือในการให้บริการด้านการคมนาคมทางน้ำ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเสริฐ บัวคลีใบ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชนบ้านป่าสักงาม ตำบลลงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชนในด้านต่าง ๆ ในด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารป่าชุมชนมีส่วนร่วมระดับมา และในด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการดำเนินการ ด้านวางแผนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรบ้านป่าสักงามในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชน ได้แก่ อายุ และระดับ

การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญและสำคัญยิ่งตามลำดับ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจพบว่า รายได้รวมของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง และปัจจัยทางด้านสังคมและทัศนคติพบว่า ทัศนคติของเกษตรกรต่อการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ

มานิษฐ์ อุปสินธุ์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โครงการป่าชุมชนบ้านสะมะแก ตำบลนาสวน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนน้อยและเห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีสิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ขาดการสนับสนุนด้านการแนะนำ วัสดุ เครื่องมือ ทู่น สำหรับผลการทดสอบ สมมติฐานปรากฏว่า อาชีพ รายได้ การได้รับข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม การคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การเชื่อในเรื่องสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

นุชลดา สืบไม้ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง กรณีศึกษา ชุมชนริมแม่น้ำ ตำบลท่าเรือ อำเภотаเรือ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง พบว่า ระดับการศึกษา การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำแม่กลอง มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง และการได้รับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยทางด้าน เพศ อายุ สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน ระยะทางจากบ้านถึงแม่น้ำแม่กลองและความเห็นต่อการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปิยะ ประทีปภักดิ์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการคาดหวังผลประโยชน์ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมรส ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ และพื้นที่ถือครอง ปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ การให้ความร่วมมือของประชาชน ผู้นำชุมชน ข้าราชการ และการประชาสัมพันธ์ และการสนับสนุนของภาครัฐ

สมศักดิ์ สมานไทย (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการป่าชุมชนในท้องที่หมู่ที่ 1-6 ตำบลแม่ดาว อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ราษฎรมีความพึงพอใจโดยยอมรับเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับและกฎเกณฑ์ในการจัดการป่าชุมชน และมีความคิดเห็นว่าการจัดการป่าชุมชนของท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในทางที่ดีขึ้น ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนพบว่า ส่วนใหญ่ราษฎรมีส่วนร่วมทั้งในด้านการประชมวางแผน ด้านการปฏิบัติงานและด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินการ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ ระดับการเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและระดับความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนต่างกันการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนจะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่พื้นที่และระดับการรับรู้ข่าวสารนั้น พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เกษกนก ช่างกล่อม (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งอยู่ในระดับมาก จากการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่มีการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งปรากฏว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมทำ/ดำเนินการ ความถี่การเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านในทิศทางตรงกันข้าม ความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชน ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งและความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับการเข้าร่วมกิจกรรม มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านในทิศทางเดียวกัน ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทรัพยากรชายฝั่ง ได้แก่ การไม่มีสถานที่ที่ใช้ในการประชุม/จัดกิจกรรมในหมู่บ้าน ขาดงบประมาณสนับสนุนแกนนำและกิจกรรมในการป้องกันการทำลายทรัพยากรชายฝั่ง

อำนาจ สันติชีวิน (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยองที่มีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยองที่มีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง อยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยองที่มีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง ได้แก่ อายุ รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรม และความตระหนักในการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง ส่วนปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับความริความเข้าใจในการอนุรักษ์แม่น้ำ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์แม่น้ำระยอง

ชวลิต เกตุมงคลสิทธิ์ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตราชวัชรบุรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน คือ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ขณะที่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน

นวรรตน์ ไตรรักษ์ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนตำบลหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนตำบลหัวฟ่อมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ รองลงมาขั้นตอนการร่วมดำเนินการและด้านขั้นตอนการติดตามและการประเมินผล ผลการศึกษาปัจจัย พบว่า เพศ อาชีพ รายได้ การรับรู้ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนตำบลหัวฟ่อ

ชลลดา แสงทงงค์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำสะแกกรัง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำสะแกกรัง อยู่ในระดับน้อย และผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การอบรมด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์แม่น้ำ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

ร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำสะแกกรัง ส่วนเพศ ระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ และความตระหนักในการอนุรักษ์แม่น้ำไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำสะแกกรัง

มนตรี แสงสวัสดิ์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่โครงการพระราชดำริ ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อาชีพ การมีตำแหน่งทางสังคม ระดับรายได้ และขนาดพื้นที่ถือครอง ดังนั้นผู้ที่มีอาชีพไม่ใช่เกษตรกร และมีตำแหน่งทางสังคม มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าราษฎรอื่นๆที่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม กลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้สูง มีพื้นที่ทำกินที่มากพอ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงมีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่โครงการพระราชดำรินี้มากขึ้น กิจกรรมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง คือ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนกิจกรรมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ คือ การคิดค้นปัญหาและการตัดสินใจ การฟื้นฟูและการดูแลรักษา และการติดตามและการประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

วิระยุทธ โพธิ์ถาวร (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของราษฎรในการจัดการป่าชุมชนบ้านห้วยโศ ตำบลแม่ข่ม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการป่าไม้อยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ รายได้ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย เผ่าพันธุ์ การได้รับการฝึกอบรม การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน การถือครองที่ดิน ความคาดหวังที่จะได้รับผลประโยชน์จากป่าชุมชน การเป็นชุมชนที่เริ่มก่อตั้งโครงการหรือเป็นชุมชนที่มีส่วนร่วมภายหลัง ในการที่จะสนับสนุนให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นจึงควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารควบคู่กับการจัดฝึกอบรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน โดยเร่งด่วน รวมทั้งมีการจัดสรรที่ดินให้กับราษฎรที่มีที่ดินทำกินน้อย และให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้นำราษฎรในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

วันเพ็ญ เตียววิไล (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีน ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีน ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี อยู่ในระดับปานกลาง โดย

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าสูงสุด และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าต่ำสุด ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย อาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน การเป็นสมาชิกชมรมอนุรักษ์ เคยเข้ารับการอบรมด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีน จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และความตระหนักที่ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีน ไม่แตกต่างกัน

วรรณทิพย์ หนูหลง (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับสูง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางไปทางสูง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน สถานทางสังคม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยแตกต่างกัน ส่วน เพศ อาชีพ และการเป็นสมาชิกชมรมอนุรักษ์ที่ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยไม่แตกต่างกัน

นิฐินันท์ แสนอินอำนาจ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลแม่น้ำท่าจีน ในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนอยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนที่ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนแตกต่างกัน ส่วน เพศ อายุ รายได้ ความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีน ความตระหนักที่ต่างกันจะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนไม่แตกต่างกัน

ศศิธร อุทิศเชวงศักดิ์ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำ ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของหน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสำราญ จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ

การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำ ได้แก่ ชาติพันธุ์ ตำแหน่งทางสังคมในชุมชน รายได้ของครัวเรือนจากการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ระยะเวลาของการมีภู กติกา ระเบียบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และผลการดำเนิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันรักษาป่าตามแนวพระราชดำริ กิจกรรมจัดทำฐานข้อมูลชุมชน/หมู่บ้าน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม อาชีพหลัก รายได้รวมของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครองของครัวเรือน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

จากการตรวจเอกสาร ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ

1. ตัวแปรลักษณะบุคคล ได้แก่
  - เพศ
  - อายุ
  - ระดับการศึกษา
  - รายได้
  - อาชีพ
  - ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
  - การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล
2. ความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ตัวแปรตาม

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

- การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
- การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยอาศัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและลักษณะขั้นตอนในการมีส่วนร่วมของประชาชนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยมีกรอบแนวคิดพื้นฐานดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 8 ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Survey Reserch) โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนในชุมชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยศึกษาค้นคว้าจากรายการ ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้มาซึ่งข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้เป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรังโดยเลือกจากประชากรใน 4 หมู่บ้าน จากจำนวน 8 หมู่บ้านตำบลเกาะลิบง ในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 755 ครัวเรือน (สำนักบริหารการทะเบียน, พฤษภาคม 2555) โดยประชากรที่เลือกจาก 4 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดกับทะเลมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นประชากรในหมู่ที่ 1, 4, 5 และ 7 ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 755 ครัวเรือน และได้ใช้สูตรวิธีการคำนวณหา

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2534) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดหาขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + (Ne^2)}$$

เมื่อ N = จำนวนประชากรทั้งหมด

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (กำหนดให้ 0.05)

แทนค่า

$$n = \frac{755}{1 + 755(0.05)^2}$$

$$n = 264$$

ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 264 ครวเรือน

ขั้นที่ 2 เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในบริเวณ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งมีทั้งหมด 4 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดทะเลมากที่สุดผู้วิจัยจึงได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยเลือกสุ่มประชากรตามแต่ละหมู่บ้านทั้ง 4 หมู่บ้าน โดยแต่ละชั้นจะใช้วิธีแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ซึ่งสามารถคำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (ครัวเรือน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
หมู่ที่ 1	บ้านโคกสะทอน	186	64
หมู่ที่ 4	บ้านบาตูปูเต๊ะ	207	71
หมู่ที่ 5	บ้านหลังเขา	165	56
หมู่ที่ 7	บ้านทรายแก้ว	215	73
รวม		755	264

ขั้นที่ 3 แจกแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการเรียงลำดับ
บ้านเลขที่โดยการใช้สูตรการคำนวณช่วงการสุ่ม (Sampling Interval) (อัจฉริยะ จันทลักษณ์, 2547)

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad K &= \frac{N}{n} \\ \text{โดย} \quad K &= \text{ช่วงการสุ่ม} \\ N &= \text{ขนาดของประชากร} \\ n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} \\ \text{แทนค่า} \quad K &= \frac{755}{264} \\ K &= 2.85 \end{aligned}$$

จึงกำหนดช่วงของการสุ่มเท่ากับ 3 ครึ่งเรือน

จากนั้นผู้วิจัยเรียงลำดับบ้านเลขที่ แล้วเริ่มต้นเลือกบ้านเลขที่แรก และสุ่มบ้านเลขที่ทุกๆ รายที่ 3 ในส่วนของผู้ตอบคำถามทางผู้วิจัยกำหนดให้เป็นหัวหน้าครอบครัว หรือสมาชิกในครอบครัวที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งกำหนดให้ 1 ครึ่งเรือน มีตัวแทนตอบแบบสอบถาม 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษารายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทาง ทะเล โดยคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะ คำถามเป็นคำถามใช่หรือไม่ใช่ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด โดยมีลักษณะการให้คะแนนเป็น 2 ระดับ ตอบถูกได้คะแนน ตอบผิดไม่มีคะแนน

เมื่อรวบรวมข้อมูล และแจกแจงความถี่แล้ว ทางผู้วิจัยจะใช้คะแนนเฉพาะข้อกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับความรู้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนน} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{1-0}{3} \\ &= 0.33 \end{aligned}$$

จากการแจกแจงความถี่ ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนนได้ดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับความรู้
0.00 – 0.33	มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ
0.34 – 0.66	มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง
0.67 – 1.00	มีความรู้อยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล มีจำนวน 2 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนน
ปฏิบัติเป็นประจำ	5 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบ่อยครั้ง	4 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	3 คะแนน
ปฏิบัตินานครั้ง	2 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	1 คะแนน

เมื่อรวบรวมข้อมูล ทางผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมคะแนนทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างในการแปรข้อมูลโดยรวม และแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ระดับ โดยมีวิธีการคำนวณความกว้างของระดับตามเกณฑ์ ของ Best (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 107) ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้แปลความหมาย การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของชุมชนเกาะลิบง ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67-5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.66 หมายถึง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในระดับต่ำ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของชุมชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด โดยเป็นการตอบเพื่อให้เห็นความคิดเห็น

การทดสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้นำ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาสำหรับการวิจัย ไปทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงความถูกต้อง เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามว่าตรงตามจุดมุ่งหมายและสอดคล้องกับการทำวิจัยครั้งนี้หรือไม่ หลังจากนั้นจึงนำมาปรับปรุงและแก้ไขต่อไป

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นโดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตพื้นที่หมู่ 6 บ้านเจ้าไหม ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีบริเวณพื้นที่ติดทะเลและมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เมื่อนำมาตรวจให้คะแนนตามวิธีการและหลักเกณฑ์การให้คะแนน และนำผลที่ได้จากการทดลองนำมาทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาร์ค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.870

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากแบบสอบถาม มีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

1.1 สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทางผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เพื่อขอจำนวนประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 755 ครอบครัว ตามเลขที่บ้านของแต่ละหมู่บ้านที่มีอยู่ คือ พื้นที่ หมู่ที่ 1, 4, 5 และ 7 ของตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง รวมเป็น 4 หมู่บ้าน โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านแสดงไว้ดังตารางที่ 1 จนกระทั่งครบกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ คือ 264 ครอบครัว

1.3 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลทั้ง 4 ส่วน ในแบบสอบถามก่อนนำมาประมวลผล

1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนมาลงรหัสตัวเลขตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วน แล้วจึงนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ ผลงานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้า และใช้อ้างอิงในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลปฐมภูมิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มาดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม
2. สร้างคู่มือลงรหัส
3. แปลงข้อมูลที่ได้เป็นรหัส ตามข้อมูลลงรหัสที่เตรียมไว้
4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับการอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษารายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของชุมชนเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
3. ค่า t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างของปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ประมาณ/เดือน อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล
4. ค่า F-test แบบ One-way ANOVA ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยในกรณีที่ตัวแปรอิสระจำแนกมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ อายุ รายได้ อาชีพ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ทำการ

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มของแต่ละกลุ่ม โดยวิธีของ LSD วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่

5. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ใช้ในการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

6. คำนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Survey Reserch) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ตามปัจจัยส่วนบุคคลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 264 ชุด รวมถึงการศึกษาค้นคว้าจากรายการ ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ในปี พ.ศ.2555 จากหมู่บ้านจำนวนทั้งสิ้น 264 คนโดยมีข้อมูลทั่วไปของประชากร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ประมาณ/เดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 264)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	76	28.80
	หญิง	188	71.20
อายุ			
	18-25 ปี	46	17.40
	26-40 ปี	119	45.10
	41-50 ปี	73	27.70
	51-60 ปี	21	8.00
	มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	5	1.80
ระดับการศึกษา			
	ระดับประถมศึกษา/ระดับมัธยมศึกษา	107	40.50
	ระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี	148	56.10
	สูงกว่าระดับปริญญาตรี	9	3.40
รายได้ประมาณ/เดือน			
	น้อยกว่า 5,000 บาท	12	4.60
	5,000 -10,000 บาท	188	71.20
	มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	64	24.20
อาชีพ			
	ประมง/เกษตรกรรม	107	40.50
	รับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	80	30.30
	รับราชการ/เจ้าหน้าที่รัฐ	42	15.90
	ประกอบอาชีพอื่น ๆ (นักเรียน นักศึกษา พนักงานบริษัทเอกชน แม่บ้าน)	35	13.3

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n = 264)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
น้อยกว่า 10 ปี	7	2.70
11-20 ปี	76	28.80
มากกว่า 20 ปี	181	68.50
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล		
สร้างรายได้	4	1.50
ประกอบอาหาร	96	36.40
สร้างรายได้และประกอบอาหาร	164	62.10

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ และร้อยละ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ประมาณ/เดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล สรุปได้ดังนี้

เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.20 จากจำนวน 188 คน และ เพศชายคิดเป็นร้อยละ 28.80 จากจำนวน 76 คน ตามลำดับ

อายุ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 26-40 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.10 รองลงมาอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.70 อายุระหว่าง 18-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.40 อายุระหว่าง 50-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.00 และน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.80 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับ อนุปริญญาตรี/ปริญญาตรี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.10 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40.50 และน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับ สูงกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 3.40 ตามลำดับ

รายได้ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.20 รองลงมา มีรายได้ มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.20 และน้อยที่สุด รายได้น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.60 ตามลำดับ

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพ ประมง/เกษตรกรรม มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมา คือ อาชีพ รับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 30.30 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 15.90 และน้อยที่สุด คือ ประกอบอาชีพอื่น ๆ (นักเรียน/นักศึกษา, พนักงานบริษัทเอกชน, แม่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 13.30 ตามลำดับ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลามากกว่า 20 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.50 รองลงมา 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.80 และน้อยที่สุด น้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.40 ตามลำดับ

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากที่สุด คือ สร้างรายได้และประกอบอาหาร คิดเป็นร้อยละ 62.10 รองลง ประกอบอาหาร คิดเป็นร้อยละ 36.40 และน้อยที่สุด สร้างรายได้ คิดเป็นร้อยละ 1.50 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้แสดงร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ตารางที่ 3 แสดงค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

(n = 264)					
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	ตอบถูก	ตอบผิด	$\bar{x}$	S. D	ระดับความรู้
1.สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอบชักดิน ม้าน้ำ ลดน้อยลงเกิดจากธรรมชาติไม่ใช่ฝีมือของมนุษย์	261 (98.90%)	3 (1.10%)	0.99	0.106	สูง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 264)

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	ตอบถูก	ตอบผิด	$\bar{x}$	S. D	ระดับความรู้
2.การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล หมายถึง การสงวนพันธุ์สัตว์น้ำทะเลทั้งหมด โดยที่นำมาใช้ให้เกิดคุณค่ามากที่สุด	261 (98.90%)	3 (1.10%)	0.99	0.106	สูง
3.การปกป้อง ฟันฟู ดูแล รักษา ทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเล เป็นหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับ ประชาชน	255 (96.60%)	9 (3.40%)	0.97	0.182	สูง
4.การจับหอยชักตีน ม้าน้ำ รวมถึงทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลอื่นๆ สามารถจัดได้ โดยที่ไม่ต้องคำนึงฤดูกาลหรือมาตรการ ทางกฎหมาย	254 (96.20%)	10 (3.80%)	0.96	0.191	สูง
5.การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เช่น ชาวบ้านในพื้นที่ อบต. หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน เป็นต้น	255 (96.60%)	9 (3.40%)	0.97	0.182	สูง
6.การใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย เช่น อวนรุน อวนลาก การใช้สารเคมีโปรยลงในน้ำ ในการ จับหอยชักตีน ม้าน้ำ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเลอื่นๆ สามารถทำได้เพราะถือว่า เครื่องมือเหล่านี้ไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลเสื่อมโทรมลง	259 (98.10%)	5 (1.90%)	0.98	0.137	สูง
7.การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ไม่มีความจำเป็น เพราะมีการสร้างขึ้นมาใหม่ โดยธรรมชาติเสมอ และไม่มีวันจะหมดสิ้น	219 (83.00%)	45 (17.00%)	0.83	0.377	สูง
8.การใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น การจับกุม การปรับพร้อมกับ การให้ข้อมูลข่าวสาร และการให้การศึกษา แก่ประชาชนจะช่วยดูแลรักษาทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลได้	85 (32.20%)	179 (67.80%)	0.60	0.468	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 264)

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	ตอบถูก	ตอบผิด	$\bar{x}$	S. D	ระดับความรู้
9.การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นการดูแลเพื่อที่จะทำให้มีทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภคสืบต่อไปอย่างไม่วันสิ้นสุด	260 (98.50%)	4 (1.50%)	0.98	0.122	สูง
10.การรวมกลุ่มจัดตั้งชมรม กลุ่มเครือข่าย ในการดูแล ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเล โดยประชาชนเป็นผู้จัดตั้ง จะสามารถช่วยป้องกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเลได้	260 (98.50%)	4 (1.50%)	0.98	0.122	สูง
ภาพรวมความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล			0.89	0.177	สูง

ผลจากการวิเคราะห์ตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ คำถาม พบว่า

คำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อ 1 สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอยชักตีน ม้าน้ำ ลดน้อยลงเกิดจากธรรมชาติไม่ใช่ฝีมือของมนุษย์และข้อ 2 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล หมายถึง การสงวนพันธุ์สัตว์น้ำทางทะเลทั้งหมด โดยที่นำมาใช้ให้เกิดคุณค่ามากที่สุดเป็นคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้มากที่สุด ซึ่งระดับความรู้ อยู่ในระดับสูงเท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.99 รองลงมา คือ ข้อ 6 การใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย เช่น อวนรุน อวนลาก การใช้สารเคมีโปรยลงในน้ำในการจับหอยชักตีน ม้าน้ำ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอื่น ๆ สามารถทำได้ เพราะถือว่าเครื่องมือเหล่านี้ไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเสื่อมโทรมลง ข้อ 9 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นการดูแลเพื่อที่จะทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภค สืบต่อไปอย่างไม่วันสิ้นสุด และ ข้อ 10 การรวมกลุ่มจัดตั้งชมรม กลุ่มเครือข่ายในการดูแล ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ประชาชนเป็นผู้จัดตั้งจะสามารถช่วยป้องกัน ดูแลทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้ มีความรู้อยู่ในระดับสูงเท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.98 ข้อ 3 การปกป้อง ฟันปู ดูแล

รักษา ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับประชาชน และ ข้อ 5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ควรให้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เช่น ชาวบ้านในพื้นที่ อบต. หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน เป็นต้น มีความรู้อยู่ในระดับสูง เท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.97 ข้อ 4 การจับหอยชักตีน ม้าน้ำ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอื่น ๆ สามารถจับได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงฤดูกาลหรือมาตรการทางกฎหมาย มีความรู้ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 ข้อ 7 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ไม่มีความจำเป็น เพราะมีการสร้างขึ้นมาใหม่โดยธรรมชาติเสมอและไม่มีวันที่จะหมดสิ้นไป มีความรู้ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.83 และคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ที่น้อยที่สุด คือ ข้อ 8 การใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น การจับกุม การปรับพร้อมกับการให้ข้อมูลข่าวสาร และการให้การศึกษาแก่ประชาชน จะช่วยดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้ มีความรู้ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.60 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ แสดงร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบงด้านต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง

								(n = 264)
ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ								
1.ท่านเคยเข้าร่วมกลุ่มเสวนา	2	156	101	3	2	3.58	0.573	ปานกลาง
แสดงความคิดเห็นถึงปัญหา	(0.80%)	(59.10%)	(38.30%)	(1.10%)	(0.80%)			
ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น								
การลดลงของปริมาณหอยชักตีน								
ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่น ๆ								

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 264)								
ข้อความ	เป็นประจำ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ปฏิบัติ	ไม่เคย	$\bar{x}$	S.D	ระดับการมี ส่วนร่วม
2.ท่านได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลเกี่ยวกับ หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำ ประเภทอื่นๆ จาก อบต. หรือหน่วยงานภาครัฐ	6 (2.30%)	153 (58.00%)	105 (39.80%)	0 (0%)	0 (0%)	3.63	0.530	ปานกลาง
3.ท่านได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ ของรัฐ ถึงปัญหาความ เสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรม ชาติทางทะเล เช่น การลดลง ของปริมาณหอยชักตีน	6 (2.30%)	110 (41.70%)	140 (53.00%)	7 (2.70%)	1 (0.40%)	3.43	0.606	ปานกลาง
4.ท่านทราบรายละเอียดเกี่ยว กับโครงการ หรือกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษา หอยชักตีน ม้าน้ำ ที่ดำเนินการ โดย อบต. เกาะลิบง	8 (3.00%)	113 (42.80%)	142 (53.80%)	1 (0.40%)	0 (0%)	3.48	0.565	ปานกลาง
5.ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมใน การกำหนดกฎเกณฑ์ภายใน ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น การงดจับหอยชักตีนใน ช่วงฤดูเพาะพันธุ์	3 (1.10%)	105 (39.80%)	144 (54.50%)	11 (4.20%)	1 (0.40%)	3.37	0.603	ปานกลาง
รวม						3.49	0.406	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน								
6.ท่านให้ความร่วมมือกับ อบต. ในการทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ พื้นฟู หอยชักตีน ม้าน้ำ และ สัตว์น้ำประเภทอื่นๆ	27 (10.2%)	208 (78.80%)	29 (11.0%)	0 (0%)	0 (0%)	3.99	0.461	สูง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 264)								
ข้อความ	เป็นประจำ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ปฏิบัติ	ไม่เคย	$\bar{x}$	S.D	ระดับการมี ส่วนร่วม
7.ท่านร่วมกันจัดกลุ่มดูแล ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เพื่อลดการจับอย่างผิดวิธี	12 (4.50%)	201 (76.10%)	49 (18.60%)	2 (0.80%)	0 (0%)	3.84	0.488	สูง
8.ท่านเคยมีส่วนร่วมในการสอด ส่อง ดูแล เกี่ยวกับปริมาณของ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์ทะเลอื่นๆ	18 (6.80%)	219 (83.00%)	27 (10.20%)	0 (0%)	0 (0%)	3.97	0.412	สูง
9.ท่านชักชวนเพื่อนบ้านให้ ช่วยกันอนุรักษ์หรือเข้าไปมี ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเล เช่น ลดปริมาณการจับหอยลง	9 (3.40%)	163 (61.70%)	89 (33.70%)	3 (1.10%)	0 (0%)	3.67	0.558	สูง
10.ท่านได้เข้าร่วมประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความจำเป็น ในการอนุรักษ์หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำอื่นๆ	13 (4.90%)	151 (57.20%)	96 (36.40%)	3 (1.10%)	1 (0.40%)	3.66	0.597	ปานกลาง
11.ท่านเคยแจ้งข่าวกับ อบต. หรือกรมประมงชายฝั่ง เมื่อพบการ กระทำผิด เช่น การลากอวน จับหอยในปริมาณมากๆ	9 (3.40%)	99 (37.50%)	139 (52.70%)	16 (6.10%)	1 (0.40%)	3.38	0.659	ปานกลาง
12.ท่านเคยพูดคุยกับเพื่อนบ้าน เกี่ยวกับปัญหาการลดลงของ หอยชักตีน และม้าน้ำที่เกิดขึ้น	17 (6.40%)	154 (58.30 %)	88 (33.30%)	3 (1.10%)	2 (0.80%)	3.69	0.617	สูง
13.ท่านได้ให้ความร่วมมือ ช่วยประสานงานกับทาง อบต. หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำ กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟู หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ	16 (6.10%)	198 (75.00%)	49 (18.60%)	1 (0.40%)	0 (0%)	3.87	0.495	สูง
รวม						3.75	0.353	สูง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 264)

ข้อความ	เป็นประจำ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ปฏิบัติ	ไม่เคย	$\bar{x}$	S.D	ระดับการมี ส่วนร่วม
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์								
14.ท่านสามารถใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล สามารถเก็บหอยชักตีน ม้าน้ำ มารับประทาน สร้างรายได้ได้อย่างยั่งยืน	186 (70.5%)	76 (28.80%)	2 (0.80%)	0 (0%)	0 (0%)	4.70	0.477	สูง
15.ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้ จากการทำกิจกรรมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	190 (72.0%)	72 (27.30%)	2 (0.80%)	0 (0%)	0 (0%)	4.71	0.470	สูง
16.ท่านเห็นว่าชุมชนเกิด ความเข้มแข็ง ความร่วมมือ สามัคคี จากการเข้าร่วม กิจกรรมการอนุรักษ์	188 (71.2%)	72 (27.30%)	1 (0.40%)	2 (0.80%)	1 (0.40%)	4.71	0.454	สูง
17.ท่านและคนในชุมชนมี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเล	160 (60.6%)	102 (38.60%)	2 (0.80%)	0 (0%)	0 (0%)	4.60	0.506	สูง
18.ท่านการมีความภาคภูมิใจ ที่ชุมชนของท่านเป็นชุมชน ที่เข้มแข็ง สามารถมีทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเลไว้ใช้ได้ อย่างยั่งยืน	165 (62.5%)	98 (37.10%)	1 (0.40%)	0 (0%)	0 (0%)	4.62	0.494	สูง
19.ท่านและชุมชนของท่าน สามารถมีวิถีชีวิตตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียงได้	181 (68.6%)	82 (31.10%)	1 (0.40%)	0 (0%)	0 (0%)	4.68	0.475	สูง
รวม						4.67	0.400	สูง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 264)								
ข้อความ	เป็นประจำ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ปฏิบัติ	ไม่เคย	$\bar{x}$	S.D	ระดับการมี ส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล								
20.ท่านได้ร่วมปรึกษาหารือกับ ผู้นำชุมชน หรือ อบต. เกี่ยวกับ กิจกรรมในการอนุรักษ์หอยชักตีน แม่น้ำ และสัตว์น้ำทะเลอื่นๆ	4 (1.50%)	174 (65.90%)	82 (31.10%)	3 (1.10%)	1 (0.40%)	3.72	0.153	สูง
21.ท่านได้ให้ความร่วมมือในการ ให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถาม เพื่อประเมินโครงการ หรือกิจกรรม ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรม ชาติทางทะเล	135 (51.1%)	113 (42.80%)	16 (6.10%)	0 (0%)	0 (0%)	4.45	0.608	สูง
22.ท่านได้พูดคุยแลกเปลี่ยน ความเห็นกับ อบต. เกี่ยวกับ ความสำเร็จ หรือปัญหา ผลการอนุรักษ์หอยชักตีน แม่น้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ	3 (1.10%)	113 (42.80%)	140 (53.00%)	7 (2.70%)	1 (0.40%)	3.43	0.574	ปานกลาง
23.ท่านร่วมติดตาม ตรวจสอบ หลังจากมีกิจกรรม ในการ อนุรักษ์หอยชักตีน แม่น้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ เสร็จสิ้นแล้ว	3 (1.10%)	81 (30.70%)	167 (63.30%)	11 (4.20%)	2 (0.80%)	3.28	0.569	ปานกลาง
24.ท่านได้ร่วมเสนอความ คิดเห็นพูดคุยว่าควรมีการ ปรับปรุงขั้นตอน ในการ ดำเนินงานใดบ้างในกิจกรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	2 (0.80%)	104 (39.40%)	151 (57.20%)	4 (1.50%)	3 (1.10%)	3.39	0.555	ปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 264)								
ข้อความ	เป็นประจำ ครั้ง	บ่อย ครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ปฏิบัติ	ไม่เคย	$\bar{x}$	S.D	ระดับการมี ส่วนร่วม
25.ท่านได้ร่วมสังเกตปริมาณ หอยชักตีน ม้าน้ำ สัตว์น้ำประเภทอื่นๆ ภายในพื้นที่บริเวณเกาะลิบง ทั้งก่อนและ หลังทำกิจกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	5 (1.90%)	103 (39.00%)	149 (56.40%)	1 (0.40%)	6 (2.30%)	3.40	0.577	ปานกลาง
รวม						3.61	0.360	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมทุกด้าน						0.89	0.177	สูง

ผลจากการวิเคราะห์ตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อแยกพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านเป็นรายชื่อ ตามระดับการมีส่วนร่วมโดยรวม จำนวน 25 ข้อพบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.49$) พบว่า คำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด คือ คำถามข้อที่ 2 ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เกี่ยวกับหอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์ทะเลอื่น ๆ จาก อบต. หรือหน่วยงานภาครัฐ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.63 รองลงมา คือ ข้อ 1 ท่านเคยเข้าร่วมกลุ่มเสวนา แสดงความคิดเห็นถึงปัญหา ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น การลดลงของปริมาณหอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ข้อ 4 ท่านทราบรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ หรือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแล รักษา หอยชักตีน ม้าน้ำ ที่ดำเนินการโดยอบต. เกาะลิบง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ข้อ 3 ท่านได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น การลดลงของปริมาณหอยชักตีน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยที่สุดคือ ข้อ 5 ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 3.75$) พบว่า คำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด คือ คำถามข้อที่ 6 ท่านให้ความร่วมมือกับ อบต. ในการทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 รองลง คือ ข้อ 8 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการสวดส่อง คูแล เกี่ยวกับปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอยชักตีน ม้าน้ำและสัตว์อื่น ๆ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ข้อ 13 ท่านได้ให้ความร่วมมือ ช่วยประสานงานกับทาง อบต. หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูหอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่น ๆ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ข้อ 7 ท่านร่วมกันจัดกลุ่มคูแลทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอยชักตีน ม้าน้ำ สัตว์น้ำอื่น ๆ เพื่อลดการจับอย่างผิดวิธี อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ข้อ 12 ท่านเคยพูดคุยกับเพื่อนบ้าน เกี่ยวกับปัญหาการลดลงของหอยชักตีน และม้าน้ำที่เกิดขึ้น อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ข้อ 9 ท่านชักชวนเพื่อนบ้านให้ช่วยกันอนุรักษ์หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น ลดปริมาณการจับหอยลง อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ข้อ 10 ท่านได้เข้าร่วมประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับ ความจำเป็นในการอนุรักษ์หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 และคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ข้อ 11 ท่านเคยแจ้งข่าวกับอบต. หรือกรมประมงชายฝั่ง เมื่อพบการกระทำผิด เช่น การลากอวนจับหอยในปริมาณมาก ๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 4.67$) พบว่า คำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุดคือ คำถามข้อ 15 ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำได้ และ ข้อ 16 ท่านเห็นว่าชุมชนของท่าน เกิดความเข้มแข็งมากร่วมมือ สามัคคี จากการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 รองลงมา คือ ข้อ 14 ท่านสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล สามารถเก็บหอยชักตีน ม้าน้ำ มารับประทาน สร้างรายได้ ได้อย่างยั่งยืน อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ข้อ 19 ท่านและชุมชนของท่านสามารถมีวิถีชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ข้อ 18 ท่านมีความภาคภูมิใจ ที่ชุมชนของท่านเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถมีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไว้ใช้ได้ อย่างยั่งยืน อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยที่สุด คือ ข้อ 17 ท่านและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 3.61$) พบว่า คำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลมากที่สุดคือ คำถามข้อที่ 21 ท่านได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล หรือตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินโครงการ หรือกิจกรรมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 รองลงมา คือ ข้อ 20 ท่านได้ร่วมปรึกษารือกับผู้นำชุมชน หรือ อบต. เกี่ยวกับกิจกรรมในการอนุรักษ์หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำทะเลอื่น ๆ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ข้อ 22 ท่านได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นกับ อบต. เกี่ยวกับความสำเร็จ หรือปัญหา ผลการอนุรักษ์ หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ข้อ 25 ท่านได้ร่วมสังเกตปริมาณหอยชักตีน ม้าน้ำ สัตว์น้ำประเภทอื่น ๆ ภายในพื้นที่บริเวณเกาะลิบง ทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ข้อ 24 ท่านได้ร่วมเสนอความคิดเห็น พูดคุย ว่าควรมีการปรับปรุงขั้นตอนในการดำเนินงานใดบ้างในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลน้อยที่สุดคือ ข้อ 23 ท่านร่วมติดตาม ตรวจสอบ หลังจากมีกิจกรรม ในการอนุรักษ์หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่น ๆ เสร็จสิ้นแล้ว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ตามลำดับ โดยสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประธานตำบลเกาะลิบงในภาพรวมได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามรายด้านโดยรวม

(n=264)			
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	$\bar{x}$	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.49	0.406	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.75	0.353	สูง
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.67	0.400	สูง
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.61	0.360	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วม	3.89	0.278	สูง

ผลจากการวิเคราะห์ตามตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้านพบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 และด้านที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

จากการประมวลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปข้อเสนอแนะเรียงลำดับความสำคัญของกลุ่มตัวอย่างจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเรียงจากมากไปหาน้อย

ข้อเสนอแนะ	จำนวนผู้ เสนอแนะ	ร้อยละจาก ผู้เสนอแนะ	ร้อยละจาก กลุ่มตัวอย่าง
1. เน้นการใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับผู้ที่ละเมิดหรือจับในปริมาณมาก ๆ รวมถึงการจับอย่างผิดวิธี	32	15.69	12.12
2. ควรใช้การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการใช้กฎหมาย เพื่อเพิ่มความเข้าใจกับประชาชนมากขึ้น	29	14.21	10.98
3. ควรจับสัตว์น้ำเป็นฤดูและไม่ควรจับในปริมาณมาก ๆ	24	11.77	9.09
4. ปกป้องพันธุ์สัตว์น้ำไม่จับในฤดูเพาะพันธุ์	22	10.79	8.33
5. เน้นการทำกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกและเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของหอยชักตีน	19	9.31	7.19

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวนผู้ เสนอแนะ	ร้อยละจาก ผู้เสนอแนะ	ร้อยละจาก กลุ่มตัวอย่าง
6. ปลุกฝังจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชนรวมถึงประชาชนในตำบลอย่างทั่วถึง	18	8.82	6.81
7. เพิ่มการเรียนรู้ การเพาะพันธุ์สัตว์ประเภทต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงหรือเพาะพันธุ์หอยชักตีนเองได้	14	6.86	5.30
8. เพิ่มมาตรการทางกฎหมายให้รัดกุมและเคร่งครัดมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะป้องกันการจับสัตว์น้ำอย่างผิดวิธี และจับในปริมาณมากเกินไป	14	6.86	5.30
9. อยากให้ทางอบต.จัดกลุ่มหน่วยอาสาสมัครเพิ่มความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	13	6.38	4.92
10. อยากให้มีกิจกรรมอย่างทั่วถึง กระจายอย่างทั่วถึง รวมถึงเพิ่มหอกระจายข่าวเพื่อที่จะทราบทั่วถึงทุกหมู่บ้าน	9	4.41	3.40
11. เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ อบต.ควรเห็นถึงประโยชน์ละคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากขึ้นกว่าเดิม	5	2.45	1.89
12. ไม่ถึงขยะหรือสิ่งที่ย่อยสลายยากลงในทะเล	5	2.45	1.89
รวม	204	100	77.22

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลจำนวน 12 ข้อ จากผู้เสนอแนะ 204 คน คิดเป็นร้อยละ 77.22 ของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะว่า เน้นการใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับผู้ที่จะเมิดหรือจับในปริมาณ มากๆรวมถึงการจับอย่างผิดวิธี คิดเป็นร้อยละ 12.12 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง รองลงมา คือ ควร ใช้การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการใช้กฎหมายเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้กับประชาชนยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 10.98 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เสนอว่าควรจับสัตว์น้ำเป็นฤดูและไม่ควรจับใน ปริมาณมาก ๆ คิดเป็นร้อยละ 9.09 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างเสนอว่า ควรมีการป้องกันรณรงค์ไม่จับ ในฤดูเพาะพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 8.33 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างเสนอให้เน้นทำกิจกรรมที่สร้าง จิตสำนึกและเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของหอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์ทะเลอื่น ๆ มากขึ้น คิด เป็นร้อยละ 7.19 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เสนอให้ปลูกฝังจิตสำนึกเด็กและเยาวชนรวมถึง ประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 6.81 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เสนอให้เพิ่มการเรียนรู้ การเพาะพันธุ์สัตว์ประเภทต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงเพาะพันธุ์หอยชักตีนเองได้ และเสนอให้เพิ่ม มาตรการทางกฎหมาย ให้รัดกุมและเคร่งครัดมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะป้องกันการจับสัตว์น้ำอย่างผิดวิธี และจับในปริมาณมากเกินไป คิดเป็นร้อยละ 5.50 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างเสนอว่า อยากให้ทาง อบต. จัดกลุ่มหน่วยอาสาสมัครเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล คิดเป็น ร้อยละ 4.92 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างเสนอว่า อยากให้มีกิจกรรมอย่างทั่วถึง กระจายอย่างทั่วถึง รวมถึงเพิ่มหอกระจายข่าวเพื่อที่จะทราบทั่วถึงทุกหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 3.40 จากจำนวนกลุ่ม ตัวอย่างเสนอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรืออบต. ควรเห็นถึงประโยชน์ละคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเลมากขึ้นกว่าเดิม และเสนอว่า ไม่ทิ้งขยะหรือสิ่งที่ย่อยสลายยากลงในทะเล คิดเป็นร้อยละ 1.89 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์ด้านนี้เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยทดสอบเปรียบเทียบผลความ แตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน ชุมชน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลกับตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเลแตกต่างกัน

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลเกาะลิบงในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามเพศ

(n=264)

เพศ	จำนวน (N)	$\bar{x}$	S.D	t	df	Sig
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
ชาย	76	3.45	.399	1.012	262	.313
หญิง	188	3.50	.409			
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						
ชาย	76	3.79	.301	.986	262	.325
หญิง	188	3.74	.372			
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
ชาย	76	4.64	.411	.606	262	.545
หญิง	188	4.68	.396			
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล						
ชาย	76	3.64	.360	.909	262	.364
หญิง	188	3.60	.360			
โดยรวมทุกด้าน						
ชาย	76	3.89	.257	178	262	.859
หญิง	188	3.88	.286			

จากตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนในตำบลเกาะลิบง ที่มีเพศต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากมีค่านัยสำคัญทางสถิติมากกว่าระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลเกาะลิบง
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามอายุ

(n=264)

อายุ	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ			
18-25 ปี	46	3.44	.481
26-40 ปี	119	3.50	.404
41-50 ปี	73	3.50	.360
51-60 ปี	21	3.56	.328
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	5	3.44	.328
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน			
18-25 ปี	46	3.72	.394
26-40 ปี	119	3.79	.326
41-50 ปี	73	3.71	.338
51-60 ปี	21	3.88	.366
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	5	3.32	.438
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
18-25 ปี	46	4.68	.420
26-40 ปี	119	4.67	.389
41-50 ปี	73	4.63	.417
51-60 ปี	21	4.80	.317
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	5	4.40	.480
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล			
18-25 ปี	46	3.62	.389
26-40 ปี	119	3.62	.350
41-50 ปี	73	3.56	.344
51-60 ปี	21	3.72	.362
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	5	3.30	.431

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n=264)

อายุ	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
โดยรวมทุกด้าน			
18-25 ปี	46	3.87	.305
26-40 ปี	119	3.90	.266
41-50 ปี	73	3.85	.268
51-60 ปี	119	4.00	.252
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	5	3.60	.342

จากตารางที่ 8 พบว่า ประชาชนในตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีอายุ 51-60 ปี มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล อยู่ในระดับสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 รองลงมา คือ ประชาชนที่มีอายุ 26-40 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ประชาชนที่มีอายุ 18-25 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และมีส่วนร่วมต่ำที่สุด คือ ประชาชนที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ตามลำดับ วิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ได้ดังนี้

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ

(n=264)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
ระหว่างกลุ่ม	.226	4	.056	.338	.853
ภายในกลุ่ม	43.293	259	.167		
รวม	43.519	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
ระหว่างกลุ่ม	.638	4	.409	3.389	.010*
ภายในกลุ่ม	31.294	259	.121		
รวม	32.932	263			

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n=264)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	.863	4	.216	1.352	.251
ภายในกลุ่ม	41.355	259	.160		
รวม	42.218	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	.924	4	.231	1.979	.130
ภายในกลุ่ม	33.288	259	.075		
รวม	34.212	263			
โดยรวมทุกด้าน					
ระหว่างกลุ่ม	.808	4	.202	2.677	.032*
ภายในกลุ่ม	19.542	259	.075		
รวม	20.350	263			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 พบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยรวมแตกต่างกัน เนื่องจากมีค่านัยทางสถิติน้อยกว่าระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อทดสอบความแตกต่างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นรายคู่ ดังตารางที่ 10 พบว่า

ตารางที่ 10 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ

ตารางที่ 10 (ต่อ)

(n=264)

อายุ	$\bar{x}$	S.D.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18-25 ปี (1)	3.87	.305	-	-			
26-40 ปี (2)	3.90	.266	-	-	-		
41-50 ปี (3)	3.85	.268	-	-	-		
51-60 ปี (4)	4.00	.252	-	-	.034*	-	
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป (5)	3.60	.342	.034*	.015*	.042*	.003*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 10 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมเป็นรายคู่ ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบงที่มีอายุ 51-60 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี และ ประชาชนที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 18-25 ปี อายุ 26-40 ปี อายุ 41-50 ปี และ อายุ 51-60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ตารางที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลเกาะลิบง ใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=264)

ระดับการศึกษา	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ			
ระดับประถมศึกษา/ระดับมัธยมศึกษา	107	3.46	.416
อนุปริญญา/ปริญญาตรี	148	3.52	.391
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	9	3.44	.545

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n=264)

ระดับการศึกษา	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน			
ระดับประถมศึกษา/ระดับมัธยมศึกษา	107	3.71	.367
อนุปริญญา/ปริญญาตรี	148	3.78	.318
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	9	3.77	.666
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
ระดับประถมศึกษา/ระดับมัธยมศึกษา	107	4.73	.385
อนุปริญญา/ปริญญาตรี	148	4.62	.405
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	9	4.66	.433
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล			
ระดับประถมศึกษา/ระดับมัธยมศึกษา	107	3.56	.339
อนุปริญญา/ปริญญาตรี	148	3.63	.359
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	9	3.83	.533
โดยรวมทุกด้าน			
ระดับประถมศึกษา/ระดับมัธยมศึกษา	107	3.87	.274
อนุปริญญา/ปริญญาตรี	148	3.89	.266
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	9	3.93	.484

จากตารางที่ 11 พบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยรวมสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่า 3.93 รองลงมา คือ การศึกษาระดับอนุปริญญาตรี/ปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และมีส่วนร่วมต่ำที่สุด คือ การศึกษาระดับประถมศึกษา/ระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ตามลำดับ โดยสามารถวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามระดับการศึกษา ได้ดังนี้

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=264)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
ระหว่างกลุ่ม	.266	2	.133	.803	.449
ภายในกลุ่ม	43.253	261	.166		
รวม	43.519	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
ระหว่างกลุ่ม	.350	2	.175	1.403	.248
ภายในกลุ่ม	32.582	261	.125		
รวม	32.932	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	.733	2	.367	2.306	.102
ภายในกลุ่ม	41.485	261	.159		
รวม	42.218	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	.701	2	.350	2.728	.067
ภายในกลุ่ม	33.511	261	.128		
รวม	34.212	263			
โดยรวมทุกด้าน					
ระหว่างกลุ่ม	.061	2	.031	.393	.676
ภายในกลุ่ม	20.289	261	.078		
รวม	20.350	263			

จากตารางที่ 12 พบว่า ประชาชนในตำบลเกาะลิบง อำเภอเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลโดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากมีค่านัยสำคัญทางสถิติมากกว่า ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้ประมาณ/เดือนต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกัน

ตารางที่ 13 แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลเกาะลิบง
ใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามรายได้ประมาณ/เดือน

(n=264)

รายได้/ประมาณต่อเดือน	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ			
น้อยกว่า 5,000 บาท	12	3.33	.598
5,000-10,000 บาท	188	3.47	.387
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	64	3.60	.403
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน			
น้อยกว่า 5,000 บาท	12	3.58	.492
5,000-10,000 บาท	188	3.74	.310
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	64	3.84	.423
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
น้อยกว่า 5,000 บาท	12	4.63	.413
5,000-10,000 บาท	188	4.68	.391
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	64	4.63	.428
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล			
น้อยกว่า 5,000 บาท	12	3.56	.473
5,000-10,000 บาท	188	3.57	.321
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	64	3.71	.426
โดยรวมทุกด้าน			
น้อยกว่า 5,000 บาท	12	3.78	.382
5,000 – 10,000 บาท	188	3.87	.248
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	64	3.95	.325

จากตารางที่ 13 พบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีรายได้
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลสูง

ที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมา คือ ประชาชนที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และมีส่วนร่วมต่ำที่สุดคือ ประชาชนที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ตามลำดับ โดยสามารถวิเคราะห์ความแปรปรวนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามรายได้ ประมาณ/เดือน ได้ดังนี้

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามรายได้ ประมาณ/เดือน

(n=264)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
ระหว่างกลุ่ม	1.267	2	.632	3.905	.021*
ภายในกลุ่ม	42.254	261	.162		
รวม	43.519	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
ระหว่างกลุ่ม	9.41	2	.471	3.839	.023*
ภายในกลุ่ม	31.991	261	.123		
รวม	32.932	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	.111	2	.056	3.345	.709
ภายในกลุ่ม	42.107	261	.161		
รวม	42.218	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	.946	2	.473	3.711	.026*
ภายในกลุ่ม	33.266	261	.127		
รวม	34.212	263			

ตารางที่ 14 (ต่อ)

(n=264)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
โดยรวมทุกด้าน					
ระหว่างกลุ่ม	.487	2	.243	3.199	.042*
ภายในกลุ่ม	19.863	261	.076		
รวม	20.350	263			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 14 พบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีรายได้ประมาณ/เดือน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน เนื่องจากมีค่านัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อทดสอบความแตกต่างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นรายคู่ ดังตารางที่ 15 พบว่า

ตารางที่ 15 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามรายได้ประมาณ/เดือน

(n=264)

รายได้ประมาณ/เดือน		$\bar{x}$	S.D.	(1)	(2)	(3)
น้อยกว่า 5,000 บาท (1)		3.78	.382	-		
5,000 - 10,000 บาท (2)		3.87	.248	-	-	
มากกว่า 10,000 บาท (3)		3.95	.325	.044*	.035*	-
ขึ้นไป						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 15 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่า ประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทาง

ทะเล แตกต่างจากประชาชนที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท และจากประชาชนที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ตารางที่ 16 แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลเกาะลิบง
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามอาชีพ

(n=264)

อาชีพ	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ			
ประมง/เกษตรกรรม	107	3.45	.419
รับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	80	3.51	.346
รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	42	3.68	.448
อาชีพอื่นๆ	35	3.34	.370
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน			
ประมง/เกษตรกรรม	107	3.73	.325
รับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	80	3.72	.338
รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	42	3.94	.413
อาชีพอื่นๆ	35	3.68	.335
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
ประมง/เกษตรกรรม	107	4.70	.391
รับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	80	4.60	.403
รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	42	4.69	.392
อาชีพอื่นๆ	35	4.70	.429
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล			
ประมง/เกษตรกรรม	107	3.53	.331
รับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	80	3.61	.325
รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	42	3.80	.448
อาชีพอื่นๆ	35	3.62	.333

ตารางที่ 16 (ต่อ)

(n=264)

อาชีพ	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
โดยรวมทุกด้าน			
ประมง/เกษตรกรรม	107	3.86	.264
รับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	80	3.86	.250
รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	42	4.03	.338
อาชีพอื่นๆ	35	3.84	.252

จากตารางที่ 16 พบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีอาชีพรับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลโดยรวมสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 รองลงมา คือ อาชีพ ประมง/เกษตรกรรม และ รับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว ค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และมีส่วนร่วมต่ำที่สุดคือ อาชีพอื่น ๆ ได้แก่ แม่บ้าน นักเรียน นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ตามลำดับ โดยสามารถวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามอาชีพได้ดังนี้

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามอาชีพ

(n=264)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
ระหว่างกลุ่ม	2.441	2	.814	5.149	.002*
ภายในกลุ่ม	41.078	261	.158		
รวม	43.519	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
ระหว่างกลุ่ม	1.814	2	.605	5.053	.002*
ภายในกลุ่ม	31.118	261	.120		
รวม	32.932	263			

ตารางที่ 17 (ต่อ)

(n=264)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	.509	3	.170	1.057	.368
ภายในกลุ่ม	41.710	260	.160		
รวม	42.218	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	2.166	3	.722	5.856	.001*
ภายในกลุ่ม	32.047	260	.123		
รวม	34.212	263			
โดยรวมทุกด้าน					
ระหว่างกลุ่ม	1.099	3	.366	4.947	.002*
ภายในกลุ่ม	19.251	260	.074		
รวม	20.350	263			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 17 พบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน เนื่องจากมีค่านัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อทดสอบความแตกต่างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นรายคู่ ดังตารางที่ 18 พบว่า

ตารางที่ 18 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
จำแนกตามอาชีพ

ตารางที่ 18 (ต่อ)

(n=264)

อาชีพ		$\bar{x}$	S.D.	(1)	(2)	(3)	(4)
ประมง/เกษตรกรรม	(1)	3.86	.264	-			
รับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	(2)	3.86	.250	-	-		
รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	(3)	4.03	.338	.007*	.015*	-	
อาชีพอื่นๆ	(4)	3.84	.252	-	-	.027*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 18 พบว่า การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพประมง/เกษตรกรรม และประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัว ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ตารางที่ 19 แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลเกาะลิบง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

(n=264)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ			
น้อยกว่า 10 ปี	7	3.42	.453
11 - 20 ปี	76	3.50	.428
มากกว่า 20 ปี	181	3.49	.397
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน			
น้อยกว่า 10 ปี	7	3.78	.373
11 - 20 ปี	76	3.74	.370

ตารางที่ 19 (ต่อ)

(n=264)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (ต่อ)			
มากกว่า 20 ปี	181	3.76	.347
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
น้อยกว่า 10 ปี	7	4.64	.390
11 - 20 ปี	76	4.56	.438
มากกว่า 20 ปี	181	4.71	.377
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล			
น้อยกว่า 10 ปี	7	3.90	.251
11 - 20 ปี	76	3.64	.381
มากกว่า 20 ปี	181	3.58	.350
โดยรวมทุกด้าน			
น้อยกว่า 10 ปี	7	3.94	.299
11 - 20 ปี	76	3.86	.311
มากกว่า 20 ปี	181	3.89	.263

จากตารางที่ 19 พบว่าประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 10 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 รองลงมา คือ ประชาชนที่มีระยะอาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 20 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และน้อยที่สุด คือ ประชาชนที่มีระยะเวลาอยู่ในชุมชน 11-20 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ตามลำดับ โดยสามารถวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนได้ดังนี้

ตารางที่ 20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตารางที่ 20 (ต่อ)

(n=264)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
ระหว่างกลุ่ม	.042	2	.021	.125	.882
ภายในกลุ่ม	43.471	261	.167		
รวม	43.519	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
ระหว่างกลุ่ม	.041	2	.020	.161	.851
ภายในกลุ่ม	32.891	261	.126		
รวม	32.932	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	1.205	2	.602	3.833	.023*
ภายในกลุ่ม	41.014	261	.126		
รวม	42.218	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	.801	2	.401	3.130	.045*
ภายในกลุ่ม	33.411	261	.128		
รวม	34.212	263			
โดยรวมทุกด้าน					
ระหว่างกลุ่ม	.065	2	.032	.417	.659
ภายในกลุ่ม	20.285	261	.078		
รวม	20.350	263			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 20 พบว่าประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน เนื่องจากมีค่านัยสำคัญทางสถิติมากกว่าระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลต่างกัน
จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกัน

ตารางที่ 21 แสดงการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลเกาะลิบง
ใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จำแนกตามการใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

(n=264)

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ			
สร้างรายได้	4	3.55	.443
ประกอบอาหาร	96	3.61	.408
อื่นๆสร้างรายได้และประกอบอาหาร	164	3.42	.392
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน			
สร้างรายได้	4	3.81	.216
ประกอบอาหาร	96	3.61	.369
อื่นๆสร้างรายได้และประกอบอาหาร	164	3.70	.337
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
สร้างรายได้	4	4.62	.438
ประกอบอาหาร	96	4.69	.400
อื่นๆสร้างรายได้และประกอบอาหาร	164	4.65	.401
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล			
สร้างรายได้	4	3.79	.284
ประกอบอาหาร	96	3.71	.380
อื่นๆสร้างรายได้และประกอบอาหาร	164	3.55	.337
โดยรวมทุกด้าน			
สร้างรายได้	4	3.95	.273
ประกอบอาหาร	96	3.97	.279
อื่นๆสร้างรายได้และประกอบอาหาร	164	3.84	.267

จากตารางที่ 21 พบว่าประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในการประกอบอาหาร มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 รองลงมา คือ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในการสร้างรายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 และน้อยที่สุด คือ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ด้านอื่นๆ คือ สร้างรายได้และประกอบอาหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ตามลำดับ โดยสามารถวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ได้ดังนี้

ตารางที่ 22 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

(n=264)					
แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
ระหว่างกลุ่ม	2.044	2	1.022	6.432	.002*
ภายในกลุ่ม	41.475	261	.159		
รวม	43.519	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
ระหว่างกลุ่ม	1.230	2	.615	5.065	.007*
ภายในกลุ่ม	31.701	261	.121		
รวม	32.932	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	.117	2	.059	.364	.695
ภายในกลุ่ม	42.101	261	.161		
รวม	42.218	263			
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	1.699	2	.850	6.820	.001*
ภายในกลุ่ม	32.513	261	.125		
รวม	34.212	263			

ตารางที่ 22 (ต่อ)

(n=264)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
โดยรวมทุกด้าน					
ระหว่างกลุ่ม	1.051	2	.526	7.110	.001*
ภายในกลุ่ม	19.299	261	.074		
รวม	20.035	263			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 22 พบว่า ประชาชนในตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน เนื่องจากมีค่านัยยะสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เพื่อให้ทราบว่ามีความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านเป็นรายคู่ จึงทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ดังตารางที่ 23 พบว่า

ตารางที่ 23 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

(n=264)

การใช้ประโยชน์จาก		$\bar{x}$	S.D.	(1)	(2)	(3)
ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล						
สร้างรายได้	(1)	3.95	.273	-		
ประกอบอาหาร	(2)	3.97	.279	-	-	
อื่นๆ (สร้างรายได้และประกอบอาหาร)	(3)	3.84	.384	-	.001*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่าประชาชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในด้านอื่นๆ สร้างรายได้ ประกอบอาหารมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่าง จากประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในการประกอบอาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 8 ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

(n=264)

การมีส่วนร่วม	ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	
	r	Sig
1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	.302	.000*
2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	.255	.000*
3.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	-.070	.255
4.การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	.241	.000*
โดยรวมทุกด้าน	.243	.100

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 24 พบว่า ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความรู้ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและ

ประเมินผล และมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลวิจารณ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 264 ชุด รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ที่ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีข้อวิจารณ์ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.20 มีอายุระหว่าง 26-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.10 สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี/ปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.20 มีรายได้ 5,000-10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.20 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.50 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลามากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.60 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมาสร้างรายได้และประกอบอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.40

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สูงสุดในระดับสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ คำถามข้อที่ 1 สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอยชักตีน ม้าน้ำ ลดน้อยลงเกิดจากธรรมชาติไม่ใช่ฝีมือมนุษย์ เป็นคำถามที่ประชาชนมีความรู้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.99 รองลงมา คือ ข้อ 6 การใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย เช่น อวนรุน อวนลาก การใช้สารเคมีโปรยลงในน้ำ ในการจับหอยชักตีน ม้าน้ำ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอื่น ๆ สามารถทำได้เพราะถือว่า เครื่องมือเหล่านี้ไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเสื่อมโทรมลง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.98 และ ข้อ.3 การปกป้อง พื้นฟู ดูแล รักษา

ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.97 ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่ประชาชนมีความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล อยู่ในระดับสูงนั้น เนื่องจากประชาชนมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในชีวิตประจำวัน ทำให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ที่เกิดจากการเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่พบเห็น ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือเกิดจากการศึกษาเรียนรู้ ที่ผ่านกระบวนการจำ การรับรู้มาจากการเผยแพร่ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ เกศินี จุฑาวิจิตร ที่ได้กล่าวว่า ความรู้เป็นความสามารถของบุคคลที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ความรู้จึงเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง ความคิด ความหยั่งรู้ ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548: 98) และยังสอดคล้องกับ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2531 อ้างในกัญญารัตน์ สุดสะอาด, 2546 :) ที่กล่าวว่า ความรู้เกิดจากประสบการณ์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม ดังนั้นมนุษย์จะต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งแวดล้อมและสังคม และต้องรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ มนุษย์จะต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งแวดล้อมและสังคม และต้องรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ มนุษย์จะต้องหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสาเหตุและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

ส่วนความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่อยู่ในระดับปานกลาง พบจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 8 การใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น การจับกุม การปรับพร้อมกับ การให้ข้อมูลข่าวสาร และการให้การศึกษาแก่ประชาชน จะช่วยดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้ การที่ประชาชนมีความรู้ในข้อนี้อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ประชาชนยังมีความคิดว่า หากใช้มาตรการทางกฎหมายมาลงโทษผู้ที่กระทำความผิด จะช่วยหยุดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้มากกว่าการให้ความรู้หรือให้ข้อมูลแก่ประชาชน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม มาตรการทางกฎหมายก็ยังไม่สามารถที่จะช่วยป้องกันทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้ อีกทั้งประชาชนก็ยังไม่เข้าใจถึงมาตรการทางกฎหมายอย่างแท้จริง

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์สูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า คำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมสูงที่สุด คือ ข้อ. 2 ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเกี่ยวกับหอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่น ๆ จากอบต. หรือหน่วยงานของรัฐ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 และคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมต่ำที่สุดคือ ข้อ.5 ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น การงดจับหอยชักตีนในช่วงฤดูเพาะพันธุ์ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างยังไม่สามารถที่จะเข้าไปกำหนดรูปแบบกิจกรรม กฎเกณฑ์ หรือแสดงความคิดเห็นในการจัดทำกิจกรรมมากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก บางกิจกรรมได้ถูกกำหนดขึ้นมาแล้วจากภาครัฐก่อนที่จะนำมาแจ้งให้ประชาชนรับทราบ ทำให้ประชาชนไม่สามารถที่จะตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นได้ทำให้ต้องคล้อยตามกับแผนนโยบายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ กล่าวว่า การเข้าร่วมกันอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนโดยการมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้ได้รับการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2549 : 219) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ เดียววิไล (2551) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการศึกษาปัญหาหรือตัดสินใจวางแผนกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ มากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องจากภาครัฐขาดการให้ข้อมูลข่าวสารและไม่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยส่วนใหญ่จะเป็นการมีส่วนร่วมแบบชักนำ

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสูงที่สุด คือ ข้อ.6 ท่านให้ความร่วมมือกับอบต. ในการทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ฟันปู หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์

น้ำประเภทอื่นๆ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 และคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่ำที่สุดคือ ข้อ.8 ท่านเคยแจ้งข่าวกับทางอบต.หรือกรมประมงชายฝั่ง เมื่อพบการกระทำผิด เช่น การลากอวนจับหอยในปริมาณมาก ๆ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานอยู่ในอันดับ 2 เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่า ประชาชนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ ฟันฟุ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยฟันฟุ บุรณะ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลให้สามารถฟื้นคืนสภาพได้อย่างมีศักยภาพ รวมทั้งสงวนรักษา และใช้ทรัพยากรที่ไม่สามารถฟื้นคืนสภาพได้อย่างได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิวัติ เรืองพานิช กล่าวว่า การอนุรักษ์ เป็นการรู้จักการนำทรัพยากรมาใช้อย่างชาญฉลาด เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด สูญเสียน้อยที่สุด ใช้ได้นานและกระจายการใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงโดยถูกต้องตามกาลเทศะ (นิวัติ เรืองพานิช, 2546 : 44) แต่ก็ยังมีประชาชนบางกลุ่มที่มีการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ทะนุถนอม มีการใช้ทรัพยากรในปริมาณมาก ๆ ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มประชาชนเหล่านี้จะเป็นกลุ่มนายทุนหรือผู้มีอิทธิพล ซึ่งทำให้ประชาชนที่พบเห็นไม่กล้าแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะเกรงว่าจะเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณทิพย์ หนูหลง (2554) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง สรุปว่า นอกจากการให้ความรู้แก่ชุมชนแล้ว ตัวของเจ้าหน้าที่เองก็ต้องมีความโปร่งใสปฏิบัติงานตรงไปตรงมาไม่เอาประโยชน์แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มนายทุนที่มุ่งหวังเข้ามาครอบงำผลประโยชน์ในพื้นที่ ซึ่งถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความโปร่งใสแล้ว ก็จะสามารถชักจูงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเฉพาะการเป็นหูเป็นตาให้แก่เจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด โดยมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์สูงที่สุด คือ ข้อ.15 ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และ ข้อ.16 ท่านเห็นว่าชุมชน เกิดความเข้มแข็งความร่วมมือ สามัคคี จากการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ โดยมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง เท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 และคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ต่ำที่สุด คือ ข้อ.17 ท่านและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่

ดีขึ้นจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ตามลำดับ

จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล สามารถที่จะนำความรู้ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและกับชุมชนได้ อีกทั้งยังสามารถที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีทรัพยากรไว้ใช้อย่างยั่งยืน และส่งผลให้เกิดความเข้มแข็ง ความร่วมมือกันในชุมชน นั่นก็คือ การใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ใช้ทรัพยากรในทิศทางที่ถูกต้องสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว และมียุทธวิธีที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและใช้ทรัพยากรโดยคำนึงถึงคนรุ่นต่อไปในอนาคต (รัชชัย สุภคิษฐ์, 2547 : 32)

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลสูงที่สุด คือ ข้อ.21 ท่านได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล หรือตอบแบบสอบถาม เพื่อประเมินโครงการหรือกิจกรรมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลต่ำที่สุด คือ ข้อ.23 ท่านร่วมติดตามตรวจสอบ หลังจากมีกิจกรรมในการอนุรักษ์หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆหลังจากกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว โดยมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ตามลำดับ

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการเสนอความคิดเห็นในเรื่องการทำกิจกรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จากการตอบแบบสอบถามหรือการให้ข้อมูลกับประชาชนด้วยกันมากกว่าการให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่อบต. โดยตรง หรืออาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพการทำประมง/เกษตรกรรม ทำให้มีเวลาจำกัด จึงทำให้ไม่สามารถที่จะมาสังเกตติดตาม หลังจากที่มีกิจกรรมเสร็จสิ้น และอาจจะเนื่องมาจากประชาชนไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนวคิดว่าผลที่ได้รับจากกิจกรรมเป็นอย่างไร จึงทำให้การประเมินผลในกิจกรรมบางครั้งก็มาจากการสรุปผลของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิฐนันท์ แสนอินอำนาจ (2555) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดูแลแม่น้ำท่าจีนในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมอง

การติดต่อกับประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเป็นเรื่องยุ่งยากและซับซ้อน สำหรับประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างแรงงาน ทำให้คิดในเรื่องเงื่อนไขของเวลาในการที่เข้ามาดำเนินการด้านต่างด้วยตนเอง

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ดังนั้นภาครัฐควรให้การส่งเสริม สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล รวมถึงกระตุ้นสร้างความตระหนักให้กับประชาชนในพื้นที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีการกำหนดกระบวนการทำกิจกรรมต่างๆตั้งแต่ การมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางโครงการ การร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติตามโครงการ และร่วมติดตามประเมินผล (ชนาภรณ์ เหมมณีสุคติ, 2543) เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยที่หน่วยงานภาครัฐคอยสนับสนุนในด้านองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ความรู้งบประมาณ เป็นต้น เมื่อกิจกรรมดังกล่าวเกิดจากความต้องการของประชาชนแล้ว ก็จะส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถช่วยพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และประชาชนก็ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลทั้งสิ้นจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 77.22 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (รายละเอียดข้อเสนอแนะทั้งหมด ปรากฏในตารางที่ 6 หน้า 73) โดยข้อเสนอแนะที่กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะมากที่สุด 5 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ เสนอให้เน้นใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับผู้ทะเลเมิดหรือจับในปริมาณมาก ๆ รวมถึงการจับอย่างผิดวิธี คิดเป็นร้อยละ 12.12 รองลงมา คือ ควรใช้การณรงค์ประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการใช้กฎหมายเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 10.98 เสนอว่า ควรจับสัตว์น้ำเป็นฤดูและไม่ควรจับในปริมาณมาก ๆ คิดเป็นร้อยละ 9.09 เสนอว่า ป้องกันรณรงค์ไม่จับในฤดูเพาะพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 8.33 และเสนอให้เน้นการทำกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกและเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 7.19 ตามลำดับ

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับแนวความคิดของ มานะ บุญยานันต์ ที่กล่าวไว้ว่า การให้การศึกษาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการปลูกฝังให้เห็นถึง

ความสำคัญ รัก และหวงแหนธรรมชาติ การศึกษานี้ควรให้การศึกษาอบรมตั้งแต่เด็กทั้งในระบบ ครอบครัว และโรงเรียน เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าประโยชน์ที่หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ และการตราพระราชบัญญัติเพื่อการควบคุม ป้องกัน และการปราบปรามการทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันมากยิ่งขึ้นนอกจากนี้จะต้องมีการปรับปรุงประสานงานระหว่างหน่วยงานหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น กรมป่าไม้ กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานของเอกชน มูลนิธิ ชมรมต่าง ๆ เพื่อดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ได้ผลดียิ่งขึ้น (มานะ บุญยอนันต์, 2542: 3)

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด 8 สมมติฐาน พบว่า การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 4 สมมติฐาน คือ อายุ รายได้ อาชีพ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ที่ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 4 สมมติฐาน คือ เพศ การศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ที่ต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลจะไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนในตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก สภาพสังคมในปัจจุบันไม่ได้จำกัดความคิดของบุคคลในการเสนอความคิดเห็น ทุกคนสามารถเสนอความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย อีกทั้งประชาชนในชุมชนยังมีความสัมพันธ์กันอย่างกลมเกลียว จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิฐนันท์ แสนอินอำนาจ (2555) พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อยที่มีเพศต่างกันจะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ วันเพ็ญ เตียววิไล (2551)

พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรีที่มีเพศต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการดูแลแม่น้ำท่าจีนแตกต่างกันโดยเพศชายจะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เพศชายนั้นถือได้ว่าเป็นหัวหน้า หรือผู้นำครอบครัว จึงกล้าคิด กล้าแสดงออกและพร้อมที่จะเป็นผู้นำและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆมากกว่าเพศหญิงที่ต้องเป็นแม่บ้าน ดูแลบุตรและครอบครัว ด้วยเหตุนี้เพศชายมีส่วนร่วมในการดูแลแม่น้ำท่าจีนมากกว่าเพศหญิง

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 51-60 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41-50 ปี เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 51-60 ปี มีช่วงเวลาในการทำงานลดน้อยลง และมีประสบการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในชุมชนที่สามารถที่จะถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังได้ ประกอบกับอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลานานจึงทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเพื่อที่จะมีไว้ให้กับคนรุ่นหลังได้ใช้อย่างไม่มีวันหมด และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มอายุ ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปจะเป็นผู้สูงอายุ จึงทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามาทำกิจกรรมค่อนข้างลำบาก เพราะการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งต้องใช้เวลาและมีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลน้อย แต่ก็เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ที่สามารถอธิบายและถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนรุ่นหลังได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวรรณทิพย์ หนูหลง (2554) พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตห้ามสัตว์ป่าทะเลน้อยแตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ วันเพ็ญ เตียววิไล (2551) พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนในตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ไม่ว่าประชาชน ตำบลเกาะลิบงจะมีการศึกษาอยู่ในระดับใดก็มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องใช้ ประโยชน์ด้วยกันทั้งสิ้น หากไม่มีการป้องกันดูแล ก็จะทำให้มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเลโดยตรง และผลกระทบเหล่านั้นก็จะส่งผลกระทบต่อประชาชนในปัจจุบัน และในอนาคตได้ อีกทั้งในปัจจุบันก็ได้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และกระตุ้นให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จึงทำให้ประชาชนไม่ว่าจะมีการศึกษาระดับใด ก็สามารถที่จะเข้ามามี ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้โดยเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ศศิธร อุทิศเชวงศักดิ์ (2555) พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำ ภายในโครงการส่งเสริมและพัฒนาร่วมของชุมชนในพื้นที่ป่า อนุรักษ์ ของหน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสำราญจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ ไม่แตกต่างกัน และ อำนาจ สันติชีวิน (2547) พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์แม่น้ำระยองไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งผลงานวิจัยของ วรณทิพย์ หนูหลง (2554) พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตห้ามล่า สัตว์ป่าทะเลน้อยแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มี รายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ ประมาณ/เดือนมากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทาง ทะเล มากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ประมาณ/เดือน น้อยกว่า 5,000 บาทและประชาชนที่มีรายได้ ประมาณ/เดือน 5,000-10,000 บาท ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีรายได้สูงและมีรายได้ประจำ จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากกว่าประชาชนที่มีรายได้น้อยกว่า เนื่องจากเวลา การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ความสนทนากับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำ รวมไปถึงกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป เป็นกลุ่ม

ตัวอย่างที่มีรายได้สูงอยู่แล้ว ทำให้ไม่ต้องไปหากิจกรรมเพิ่มรายได้ได้อีก และใช้เวลาในการสร้างรายได้ที่แน่นอน จึงทำให้มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่รายได้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อำนาจ สันติชีวิน (2547) พบว่า รายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองระยอง ในการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง และ นวรัตน์ ไตรรักษ์ (2548) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับผลงานของวันเพ็ญ เดียววิไล (2551) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนในตำบลเกาะลิบงที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพประมง/เกษตรกร ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง/ประกอบธุรกิจส่วนตัวและอาชีพอื่น ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนที่มีอาชีพประจำเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีเวลาที่แน่นอนในการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงตำแหน่งหน้าที่การงานต้องมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมดังกล่าว มากกว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพประมง/เกษตรกร รับจ้างและประกอบธุรกิจส่วนตัว ซึ่งอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่มีเวลาในการประกอบอาชีพที่ไม่แน่นอน ออกไปทำงานไม่เป็นเวลาจึงไม่สามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้ในบางครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชลลดา แจงทนงค์ (2549) พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำสะแกกรัง และวันเพ็ญ เดียววิไล (2551) พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ที่มีอาชีพต่างกันจะมีส่วนร่วมในการดูแลแม่น้ำท่าจีนแตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับ นิฐนันท์ แสนอินอำนาจ (2546) พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อยที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนไม่แตกต่างกัน และปิยะ ประทีปภักดิ์ (2546) พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่ว่าจะอยู่นานในระดับไหน ประชาชนก็มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะลิบงให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เพราะประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะลิบงมาตั้งแต่เกิด หรือแม้ประชาชนบางคนจะเพิ่งเข้ามาอยู่ในเกาะลิบงก็ตาม ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนจึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี แสงสวัสดิ์ (2549) พบว่า ระยะเวลาในการอยู่อาศัยไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่โครงการพระราชดำริ ตำบลชะแล อำเภอกงหรา จังหวัดกาญจนบุรี และ มาโนชญ์ อุปสินธุ์ (2543) พบว่า ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนของหัวหน้าครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน แต่ขัดแย้งกับ ชวลิต เกตุมงคลสิทธิ์ (2548) พบว่า คณะกรรมการชุมชนในชุมชนเขตราชภูริบวรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันจะมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในด้านอื่นๆ (ทั้งประกอบอาหารและสร้างรายได้) มีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ในการประกอบอาหารและสร้างรายได้เพียงอย่างเดียว ทำให้เห็นได้ว่า การที่ประชาชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลทั้งสองด้าน จะทำให้ประชาชน

เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เพราะทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นทั้งแหล่งสร้างราย สร้างอาหารในการดำเนินชีวิตประจำวัน หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้หรือไม่เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลก็จะทำให้ไม่มีทรัพยากรไว้ใช้ได้ในอนาคต ดังนั้นจึงส่งผลให้ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ สมานไทย (2546) พบว่า ระดับความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนของประชาชนแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนที่แตกต่างกัน และ นุชชลดา สืบไม้ (2546) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำแม่กลองที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองแตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับ ประเสริฐ บัวคลี (2543) พบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชน บ้านป่าสักงาม ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 8 ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน และด้านการติดตามประเมินผลมาก และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมโดยรวมในด้านการรับผลประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความรู้มาก มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน และด้านการติดตามประเมินผล มากตามไปด้วยแต่กลับมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ต่ำ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลโดยที่ไม่หวังผลประโยชน์ต่อตนเอง แต่กลับมองว่า หากมีผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ก็จะส่งผลให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และผลประโยชน์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นก็จะส่งผลต่อประชาชนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษณก ช่างกล่อม (2547) พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้าน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 264 ชุด โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยเลือกจากประชาชนใน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 7 ของตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยมีครัวเรือนทั้งสิ้น 755 ครัวเรือน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านดังกล่าว จำนวน 264 ครัวเรือน โดยใช้วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Yamane ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดให้มีค่าความคลาดเคลื่อน 5 % และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ชนิดสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบในการแจกแบบสอบถามตามบ้านเลขที่ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูล ได้แก่ T-test F-test การเปรียบเทียบความแตกต่างกันเป็นรายคู่ โดยวิธีของ LSD และค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่ระดับ 0.05

สำหรับการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ประมาณ/เดือน อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ซึ่งเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นคำถามลักษณะให้ตอบ ใช่หรือไม่ใช่ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว แบ่งออกเป็น 4 ส่วน จำนวน 25 ข้อ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 5 ข้อ
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำนวน 8 ข้อ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำนวน 6 ข้อ
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด ให้ตอบและแสดงความคิดเห็น

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ คิดเป็นร้อยละ 71.20 จากจำนวน 188 คน และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 28.80 จากจำนวน 76 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.10 รองลงมาอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.10 อายุระหว่าง 18-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.40 อายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.90 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา อนุปริญญาตรี/ปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.10 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40.50 และน้อยที่สุด คือ สูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.40 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ 5,000-10,000 บาทมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 71.20 รองลงมามีรายได้มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.20 และน้อยที่สุด คือ มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.60 กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพ ประมง/เกษตรกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 30.30 รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 15.90 และประกอบอาชีพอื่น ๆ (นักเรียน, นักศึกษา พนักงานบริษัทเอกชน) คิดเป็นร้อยละ 13.30 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลามากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.60 รองลงมาอาศัยอยู่เป็นเวลา 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.80 และอาศัยอยู่เป็นเวลาน้อยกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.40 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล กลุ่มตัวอย่างใช้ประโยชน์ทั้งการประกอบอาหารและสร้างรายได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.10 รองลงมา ใช้ประโยชน์ในการประกอบอาหารเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 36.40 และใช้ประโยชน์น้อยที่สุด คือ สร้างรายได้เพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 1.50 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ข้อคำถามที่ประชาชนตอบถูกมากที่สุดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล 3 อันดับแรก คือ

อันดับ 1 คำถาม ข้อ.1 สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอยชักตีน ม้าน้ำ ลดน้อยลงเกิดจากธรรมชาติ ไม่ใช่ฝีมือของมนุษย์ และ ข้อ.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล หมายถึง การสงวนสัตว์น้ำทางทะเลทั้งหมด โดยที่นำมาใช้ให้เกิดคุณค่ามากที่สุด มีความรู้อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.99

อันดับ 2 คำถาม ข้อ.6 การใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย เช่น อวนรุน อวนลาก การใช้สารเคมีโปรยลงน้ำในการจับหอยชักตีน ม้าน้ำ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ สามารถทำได้เพราะถือว่าเครื่องมือเหล่านี้ไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเสื่อมโทรมลง ข้อ 9 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นการดูแลเพื่อที่จะทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภค สืบต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด และ ข้อ.10 การรวมกลุ่มจัดตั้งชมรม กลุ่มเครือข่ายในการดูแล ปกป้อง ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยประชาชนเป็นผู้จัดตั้งจะสามารถช่วยป้องกัน ดูแลทรัพยากรทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้ มีความรู้อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.98

อันดับ 3 คำถาม ข้อ.3 การปกป้องฟื้นฟู ดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับประชาชน และ ข้อ.5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ควรให้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เช่น ชาวบ้านในพื้นที่ อบต. หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน เป็นต้น มีความรู้อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.97

ส่วนข้อคำถามที่ประชาชนตอบถูกน้อยที่สุดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล คือ คำถามข้อ.8 การใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น การจับกุม การปรับ พร้อมกับ การให้

ข้อมูลข่าวสาร และการให้การศึกษาแก่ประชาชนจะช่วยดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้ โดยมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.60

ส่วนที่ 3 ข้อมูลก้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 และน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลจำนวน 204 คน ข้อเสนอแนะที่กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะมากที่สุด 5 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ เสนอให้เน้นใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับผู้ที่ละเมิดหรือจับในปริมาณมาก ๆ รวมถึงการจับอย่างผิดวิธี คิดเป็นร้อยละ 12.12 รองลงมา คือ ควรใช้การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการใช้กฎหมายเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 10.98 เสนอว่า ควรจับสัตว์น้ำเป็นฤดูและไม่ควรจับในปริมาณมาก ๆ คิดเป็นร้อยละ 9.09 เสนอว่า ป้องกันรณรงค์ไม่จับในฤดูเพาะพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 8.33 และ เสนอให้เน้นการทำกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกและเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 7.19 ตามลำดับ ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

จากสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทั้งหมด 8 สมมติฐาน พบว่า ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 4 สมมติฐาน คือ อายุ รายได้ อาชีพ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ที่ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 4 สมมติฐาน คือ เพศ การศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ที่ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 8 ประชาชนที่มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลแตกต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 25 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ค่านัยสำคัญ	ผลการทดสอบ	
		เป็นไป ตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไป ตามสมมติฐาน
1.เพศ	.859		✓
2.อายุ	.032*	✓	
3.การศึกษา	.676		✓
4.รายได้	.042*	✓	
5.อาชีพ	.002*	✓	
6.ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	.659		✓
7.การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเล	.001*	✓	
8.ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล	.100		✓

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

1. ในด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการติดตามประเมินผลให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่ เข้ามาร่วมวางแผน ในการดำเนินงาน เช่น การประกาศ โฆษณา เชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด กฎเกณฑ์ภายในชุมชน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม หรือการออกเสียงตามสาย เป็นช่วงเวลา เพื่อที่จะทำให้การประชาสัมพันธ์ ได้ทราบกันอย่างทั่วถึงรวมถึง ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการติดตามประเมินผล หลังจากการทำกิจกรรมเสร็จแล้วในแต่ละครั้งโดยการนัดประชุม เพื่อที่จะทำให้ประชาชนได้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมอย่างแท้จริง และควรมีการ ทบทวนวางแผนงาน การประเมินผล ที่ได้มีการดำเนินการไปแล้ว ตามระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อที่จะส่งผลให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และสามารถยังสามารรถแก้ปัญหาได้อย่าง

ต่อเนื่อง อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและปลูกฝังให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมากยิ่งขึ้น

2. หน่วยงานภาครัฐ อบต. และภาคเอกชน ควรใช้การรณรงค์ การประชาสัมพันธ์ ควบคู่กับการใช้กฎหมาย เพื่อเพิ่มความเข้าใจให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น รวมถึงเน้นการทำกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกและเห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล รวมถึงการดำเนินการลงโทษอย่างจริงจังแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลสืบต่อไป

3. ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เช่น ควรจัดโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชน เพื่อที่จะมีรายได้เพิ่มจากการทำอาชีพหลักมากขึ้น ส่งเสริมการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ตามสื่อต่างๆอย่างกว้างขวางและทั่วถึง เพื่อที่จะปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไป รวมถึงพัฒนาพัฒนาคุณภาพของสื่อการกระจายข่าว เช่น หอกระจายข่าว หรือผู้นำท้องถิ่น อบต. ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติให้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ การจัดตั้งกลุ่มโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เพื่อที่จะทำให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องและศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม เพื่อที่จะพัฒนาและแสวงหามาตรการในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล การเข้ารับการอบรมหรือการเข้าร่วมกลุ่มในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นต้น ซึ่งอาจมีอิทธิพลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

3. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับ ประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชน และตัวแทนกลุ่มต่างๆรวมถึงควรมีการศึกษาประชากรกลุ่มอื่น ๆ ว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเป็นอย่างไร

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กิตติชัย รัตนะ. 2549. การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. 2548. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เกษกนก ช่างกล่อม. 2547. การมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง : กรณีศึกษา โครงการรณรงค์นโยบายและสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่ง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จินตนา อมรสงวนสิน. 2547. สิ่งแวดล้อมศึกษา : การจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโลกสีเขียว.
- จำนง. พริ้วแย้มแจ. 2535. เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม (ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชลลดา แจงทนงค์. 2549. การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำสะแกกรัง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยศรี ธาราสวัสดิ์พิพัฒน์. 2548. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ชวลิต เกตุมงคลสิทธิ์. 2548. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตราชบุรีบูรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัฐฐา จันทร์กระจ่าง. 2550. **ประมวลเกร็ดความรู้ทรัพยากรธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร : กรมทรัพยากรน้ำ.

ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย. 2545. **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ทิตนา แคมณี. 2545. **กระบวนการเรียนรู้: ความหมาย แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

ธนาภรณ์ เมทมนัสสุดี. 2543. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธวัชชัย ศุกดิษฐ์. 2547. **สิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา และการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : บ้านพิมพ์การพิมพ์.

นุชลดดา สืบไม้. 2546. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง กรณีศึกษา : ชุมชนริมน้ำ ตำบลท่าเรือ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิฐนันท์ แสนอินอำนาจ. 2555. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลแม่น้ำท่าจีนในเขตเทศบาลตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2546. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. กรุงเทพมหานคร : 598 Print.

นิวัติ เรืองพานิช. 2546. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นวรรตน์ ไตรรักษ์. 2548. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบล
ดอนหัวฬ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
นโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

น้ำทิพย์ วิภาวิน. 2547. การจัดการความรู้กับคลังความรู้. กรุงเทพมหานคร : เอสอาร์ ปรีนติ้ง เมส
โปรดักส์.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2546. สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการ
พิมพ์.

ปิยะ ประทีปรักมณี. 2546. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเล
บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา
ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประชุม สุรัตน์. 2544. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประสาธน์ หล้าศิลา. 2534. การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.

ประเสริฐ บัวคลีใบ. 2548. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชน ตำบล
หลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
ส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประเวศ วะสี. 2541. การพัฒนาชุมชนและการบริหารงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: บพิธ
การพิมพ์.

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. 2546. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่
ที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ริชแมกซ์ อินเตอร์พรีน.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมและสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

มงคล จันทร์สอง. 2542. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในเอกสารการสอนชุดวิชาทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับ ตำบล หมู่บ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มนตรี แสงสวัสดิ์. 2549. **การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่โครงการพระราชดำริ ตำบลชะแล อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มณฑล จันท์แจ่มใส. 2544. **กลวิธี แนวทาง วิธีการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภารพิมพ์.

มานิชย์ อุปสินธุ์. 2543. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โครงการป่าชุมชนบ้านสะมะแก อำเภอสรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุพาพร รูปงาม. 2545. **การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ**. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาบริหารศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เขวาคี วิบูลย์ศรี. 2540. **การวัดผลและสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. 2548. **การจัดการความรู้ : ฉบับนักปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.

วิชัย เทียนน้อย. 2533. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร : อักษรวัฒนา.

วันเพ็ญ เตียววิไล. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีนในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2537. การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : บทบาทขององค์กรท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

วรรณทิพย์ หนูหลง. 2554. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วีระยุทธ โพธิ์ถาวร. 2550. การมีส่วนร่วมของราษฎรในการจัดการป่าชุมชนบ้านห้วยไผ่ ตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริชัย กาญจนวลี. 2547. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำป่าสัก. ม.ป.ท.

ศศิณา ภารา. 2550. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

สุกาญจน์ รัตนเลิศสุพรรณ. 2548. หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย – ญี่ปุ่น).

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2544. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนธยา พลศรี. 2547. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

สภาร่างรัฐธรรมนูญ. 2550. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (Online). www.dmcg.go.th/marinecenter/mangrove-lesson1.php, 10 พฤศจิกายน 2555.

สัมพันธ์ ทองศรี. 2542. **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

สมศักดิ์ สมนไทย. 2546. **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการป่าชุมชน ตำบลแม่ตาก อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. 2549. **การสื่อสารเพื่อการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม, 2549.

สวัสดิ์ เนินสูง. 2543. **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

สารานุกรมเสรี. 2556. **ประวัติความเป็นมาของเกาะลันตา (Online)**. www.th.wikipedia.org/wiki, 25 สิงหาคม 2556.

สำนักงานการทะเบียนองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตา. 2555. **แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2555-2557)**. องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตา ตำบลกันตัง จังหวัดตรัง.

สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2540. **นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2540 – 2559**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่ง. 2554. **เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง**. กรุงเทพมหานคร : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

ศศิธร อุทิศเชวงศักดิ์. 2555. **การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำ ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของหน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสำราญ จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศศิณา ภารา. 2550. **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เนท.

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลิบง. 2547. **ประวัติความเป็นมาของเกาะลิบง (Online)**.

www.kholibong.go.th, 21 กรกฎาคม 2555.

อศิน รพีพัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และ วัฒนธรรม ไทย**. กรุงเทพมหานคร : สักดิ์โสภการพิมพ์.

อัจฉรีย์ จันทลักขณา. 2547. **หลักสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อำนาจ สันติชีวิน. 2547. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยองที่มีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Cohen, J. M. and N. T. Uphoff. 1980. **Participation's Place in Rural Developing : Seeking Clarity Through Specificity**. New York: Cornell University. อ้างใน สุมนา เกิดสินธุ์ชัย. 2550. **การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

McNeeley, J.A. 1996. **Biodiversity in the Global Community : Why It Has Become Such An Important Social, Economic and political Issue**. Bangkok : office of Environmental Policy and Planning. อ้างใน เกษม จันทรแก้ว และคณะ. 2548. **เอกสารการสอนชุดวิชานิเวศวิทยาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หน่วยที่ 1-8 (ฉบับปรับปรุง)**. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Roges, E.M. 1973. **Communication Strategies for Relation Planning**. New York : The Free Press. อ้างใน สงบสุข ลีละบุตร. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา : เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

Yamne, T. 1973. **Statistics and Introductory Analysis**. (3rd ed). New York: Haper and Row. อ้างใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2534. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: การพิมพ์พระนคร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

โครงการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ของประชาชน ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

แบบสอบถามนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ในหลักสูตรปริญญาโท สาขาพัฒนสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของชุมชน ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เพื่อพิจารณาแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ในชุมชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ให้มีความอุดมสมบูรณ์และอยู่ในสภาพที่ดีต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกตามความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญ และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ได้อย่างน่าเชื่อถือ อันจะเป็นประโยชน์กับชุมชนและวงวิชาการ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

นางสาวเครือวัลย์ นนทะเสน

นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้วิจัย

แบบสอบถาม

โครงการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ของประชาชน
ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง: โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) หรือเติมข้อความลงใน..... ที่ตรงกับความเป็นจริง เกี่ยวกับตัวท่าน (กรุณาตอบทุกข้อ)

1.เพศ : ( ) ชาย ( ) หญิง

2.อายุ : ( ) 18 - 25 ปี ( ) 26-40 ปี ( ) 41-50 ปี ( ) 51-60 ปี

( ) มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

3.ระดับการศึกษา : ( ) ระดับประถมศึกษา//ระดับมัธยมศึกษา ( ) อนุปริญญา//
ปริญญาตรี

( ) สูงกว่าระดับปริญญาตรี

( ) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

4.มีรายได้ประมาณ/เดือน : ( ) น้อยกว่า 5,000 บาท ( ) 5,000 - 10,000 บาท

( ) มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป

5.อาชีพ : ( ) ประมง // เกษตรกรรม ( ) รับจ้าง // ประกอบธุรกิจส่วนตัว

( ) รับราชการ // เจ้าหน้าที่ของรัฐ ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

6.ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน : ( ) น้อยกว่า 10 ปี ( ) 11 – 20 ปี ( ) มากกว่า 20 ปี

7.ท่านเคยใช้ประโยชน์จากทรัพยากร : ( ) สร้างรายได้ ( ) ประกอบอาหาร

ธรรมชาติทางทะเล ทางด้านใดบ้าง

( ) ทั้ง 2 อย่าง (สร้างรายได้/ประกอบอาหาร)

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

คำชี้แจง ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในประเด็นคำถามต่อไปนี้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง (ใช่) สำหรับข้อความที่ท่านเห็นว่าถูก และในช่อง (ไม่ใช่) สำหรับข้อความที่ท่านเห็นว่าผิด (กรุณาตอบทุกข้อ)

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1.สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอยชักตีน ม้าน้ำ ลดน้อยลงเกิดจากธรรมชาติไม่ใช่ฝีมือของมนุษย์		
2.การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล หมายถึง การสงวนพันธุ์น้ำทางทะเลทั้งหมด โดยที่นำมาใช้ให้เกิดคุณค่ามากที่สุด		
3.การปกป้อง ฟันฟู ดูแล รักษา ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับประชาชน		
4.การจับหอยชักตีน ม้าน้ำ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอื่นๆ สามารถจับได้ โดยที่ไม่ต้องคำนึงฤดูกาลหรือมาตรการทางกฎหมาย		
5.การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เช่น ชาวบ้านในพื้นที่ อบต. หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน เป็นต้น		
6.การใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย เช่น อวนรุน อวนลาก การใช้สารเคมีโปรยลงในน้ำ ในการจับ หอยชักตีน ม้าน้ำ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอื่นๆ สามารถทำได้ เพราะถือว่า เครื่องมือเหล่านี้ไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเสื่อมโทรมลง		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
7.การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ไม่มีความจำเป็น เพราะมีการสร้างขึ้นมาใหม่โดยธรรมชาติเสมอ และไม่มีวันที่จะหมดสิ้นไป		
8.การใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น การจับกุม การปรับพร้อมกับ การให้ข้อมูลข่าวสาร และการให้การศึกษาแก่ประชาชน จะช่วยดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้		
9.การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นการดูแลเพื่อที่จะทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภค สืบต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด		
10.การรวมกลุ่มจัดตั้งชมรม กลุ่มเครือข่ายในดูแล ปกป้อง ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยประชาชนเป็นผู้จัดตั้งจะสามารถช่วยป้องกัน ดูแลทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้		

ส่วนที่ 3 : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน
ตำบลเกาะลิบง

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับการกระทำของท่านมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว (กรุณาตอบทุกข้อ)

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1.ท่านเคยเข้าร่วมกลุ่มเสวนา แสดงความคิดเห็นถึงปัญหา ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น การลดลงของปริมาณหอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ					
2.ท่านได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เกี่ยวกับ หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆจาก อบต.หรือหน่วยงานภาครัฐ					
3.ท่านได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น การลดลงของปริมาณหอยชักตีน					
4.ท่านทราบรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ หรือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแล รักษา หอยชักตีน ม้าน้ำ ที่ดำเนินการโดยอบต.เกาะลิบง					

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ
5.ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ ภายในชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น การงดจับหอยชักตีนในช่วงฤดูเพาะพันธุ์					
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
6.ท่านให้ความร่วมมือกับ อบต. ใน การทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ พื้่นฟู หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ					
7.ท่านร่วมกันจัดกลุ่มดูแลทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอยชักตีน ม้าน้ำ สัตว์น้ำอื่นๆ เพื่อลดการจับอย่างผิดวิธี					
8.ท่านเคยมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลเกี่ยวกับปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำอื่นๆ					
9.ท่านชักชวนเพื่อนบ้านให้ช่วยกันอนุรักษ์หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น ลดปริมาณการจับหอยลง					
10.ท่านได้เข้าร่วมประชาสัมพันธุ์ เผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับ ความจำเป็นในการอนุรักษ์หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำอื่นๆ					

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ
11. ท่านเคยแจ้งข่าวกับ อบต.หรือกรมประมงชายฝั่ง เมื่อพบการกระทำผิด เช่น การลากอวนจับหอยในปริมาณมากๆ					
12. ท่านเคยพูดคุยกับเพื่อนบ้าน เกี่ยวกับปัญหาการลดลงของหอยชักตีน และม้าน้ำที่เกิดขึ้น					
13. ท่านได้ให้ความร่วมมือ ช่วยประสานงานกับทาง อบต.หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ฟันฟูหอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ					
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
14. ท่านสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล สามารถเก็บหอยชักตีน ม้าน้ำ มารับประทาน สร้างรายได้ ได้อย่างยั่งยืน					
15. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม ในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้					
16. ท่านเห็นว่าชุมชนของท่าน เกิดความเข้มแข็งมาร่วมมือ สามัคคี จากการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์					
17. ท่านและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล					

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ
18. ท่านมีความภาคภูมิใจ ที่ชุมชนของท่านเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถมีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไว้ใช้ได้อย่างยั่งยืน					
19. ท่านและชุมชนของท่านสามารถมีวิถีชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้					
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล					
20. ท่านได้ร่วมปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชน หรือ อบต.เกี่ยวกับกิจกรรมในการอนุรักษ์หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำทะเลอื่นๆ					
21. ท่านได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล หรือตอบแบบสอบถาม เพื่อประเมิน โครงการ หรือกิจกรรมในการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล					
22. ท่านได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นกับ อบต.เกี่ยวกับความสำเร็จ หรือปัญหา ผลการอนุรักษ์ หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ					
23. ท่านร่วมติดตาม ตรวจสอบ หลังจากมีกิจกรรม ในการอนุรักษ์ หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ เสร็จสิ้นแล้ว					

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ
24. ท่านได้ร่วมเสนอความคิดเห็น พุดคุย ว่าควรมีการปรับปรุงขั้นตอน ในการดำเนินงานใดบ้างในกิจกรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทาง ทะเล					
25. ท่านได้ร่วมสังเกตปริมาณ หอยชัก ตีน ม้าน้ำ สัตว์น้ำประเภทอื่นๆ ภายในพื้นที่บริเวณเกาะลิบง ทั้งก่อน และหลังทำกิจกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล					

ส่วนที่ : 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ของ
ประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ทำอย่างไร ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เช่น หอยชักตีน ม้าน้ำ และสัตว์ทะเลอื่นๆ ถึง
จะมีอยู่ในเกาะลิบงสืบต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางผนวกที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าความเชื่อมั่น การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง
จังหวัดตรัง

ข้อคำถาม	Scale Mean	Scale Variance if	Corrected Item-Total	Cronbach's
	If Item Deleted	If Item Deleted	Correlation	Alpha if
Item Deleted				
ข้อ 1	95.8000	60.5796	.2316	.8704
ข้อ 2	95.8667	58.0506	.5038	.8635
ข้อ 3	96.1000	56.5759	.6224	.8598
ข้อ 4	96.0333	56.3782	.6487	.8591
ข้อ 5	95.6667	59.4023	.2356	.8724
ข้อ 6	95.7667	58.2540	.3868	.8668
ข้อ 7	96.0000	56.5517	.5777	.8608
ข้อ 8	95.8667	57.1540	.4019	.8669
ข้อ 9	95.5000	58.5345	.5579	.8630
ข้อ 10	96.2000	57.8207	.3545	.8686
ข้อ 11	95.7333	56.6851	.5574	.8614
ข้อ 12	95.7667	57.7023	.4824	.8638
ข้อ 13	96.1667	56.7644	.4722	.8642
ข้อ 14	94.8333	60.9713	.2549	.8694
ข้อ 15	94.9333	59.9264	.3124	.8684
ข้อ 16	94.9333	59.7195	.3940	.8666
ข้อ 17	95.0333	58.9989	.4063	.8661
ข้อ 18	95.7333	54.4782	.6383	.8580
ข้อ 19	94.7333	61.2368	.2125	.8703
ข้อ 20	94.7333	60.8230	.2743	.8691
ข้อ 21	95.5667	57.6333	.5835	.8614

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ข้อคำถาม	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance if If Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อ 22	95.7667	56.5989	.6645	.8591
ข้อ 23	95.9000	59.4034	.2144	.8739
ข้อ 24	95.7333	58.6851	.3932	.8664
ข้อ 25	96.0333	57.4126	.4855	.8637

Reliability Coefficients

N of Case = 30 N of Item = 25

Alpha = .870

ภาพผนวกที่ 1 แผนที่ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง แสดงเขตหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน
ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลิบง (2556)

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวเครือวัลย์ นนทะเสน
วัน เดือน ปีที่เกิด	26 กรกฎาคม 2531
สถานที่เกิด	ยะลา
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาชุมชน) เกียรตินิยมอันดับ 2 มหาวิทยาลัยทักษิณ
ประวัติการทำงาน	เจ้าหน้าที่บริการลูกค้า บมจ. ธนาคารกรุงไทย